

Članica Građanske alijanse

IZVJEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH PRAVA za drugi kvartal 2012.

Podgorica, 8. jul 2012. godine

Mišljenja iznešena u izvještaju ne moraju da predstavljaju mišljenja BTĐ-a,
German Marshall Fondacije, niti Ambasade Kraljevine Holandije.

I Prethodne informacije

Drugi kvartalni izvještaj Građanske alijanse (GA) za 2012. godinu obuhvata informacije prikupljene u periodu od 1. aprila do 1. jula 2012. godine. Prilikom pripreme izvještaja korištene su tehnike istraživanja na terenu, pres kliping, analize, intervjuje, insajderske informacije i SOS liniju. Izvještaj obuhvata oblasti koje smo kroz dosadašnji rad prepoznali kao zabrinjavajuće a akcentat je na stanju ljudskih prava u praksi. Detaljnija pravna analiza standarda ljudskih prava priprema se za godišnji izvještaj. Izveštaj priprema šestočlani tim GA uz podršku Balkanskog fonda za demokratiju (BTD).

Evropski sud za ljudska prava u Strazburu donio je desetu presudu protiv Crne Gore. U prethodnom periodu GA je pokrenula pitanje informisanosti građana o procedurama za apliciranje pred Sudom. Vlada Crne Gore pokrenula je aktivnosti na uspostavljanju kancelarije koja bi pružala administrativnu i stručnu podršku Zastupniku Crne Gore pred Sudom. Zastupnik do sada nije bio dovoljno vidljiv niti je imao svoj veb sajt za razliku od zastupnika iz država u regionu je otežavalo informisanje građana o radu Suda. Veliki broj predstavi je odbačen jer nijesu bile osnovane. Na osnovu navoda do kojih je GA došla, advokati su u velikom broju slučajeva davali nadu građanima u uspješnost postupka iako se na osnovu prakse Suda unaprijed mogla predvidjeti neuspješnost. GA je registrovala podnošenje krivične prijave protiv Fonda PIO jer nije ispoštovao presudu iz Strazbura u slučaju Rajković protiv Crne Gore. Deseta presuda je Tomić i ostali protiv Crne Gore. Sud je kazao da nije bilo kršenja člana 6 Konvencije.

Crna Gora se i dalje uspješno približava Evropskoj uniji. Evropska komisija je u Proljećnom izvještaju preporučila otvaranje pregovora sa Crnom Gorom. Evropska komisija navela je da je Crna Gora postigla napredak u oblasti vladavine prava i osnovnih prava, uključujući borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Vijeće ministara Evropske unije donijelo je 26. juna 2012. godine odluku da pregovori treba da počnu u petak 29. juna, što je potvrdilo Evropsko vijeće na samitu 27 članica unije. Pregovori će početi poglavljima 23 i 24. Crna Gora nastavila je uspješan pristup i atlantskim integracijama.

U toku drugog kvartala objavljeno je više izvještaja koji se odnose na ljudska prava u Crnoj Gori.

Fridom Haus (Freedom House) – Povodom Svjetskog dana slobode štampe Fridom Haus objavio je izvještaj o slobodi medija u svijetu (<http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/Global%20and%20Regional%20Press%20Freedom%20Rankings.pdf>) je u maju 2012. godine. Crna Gora ima status djelimično slobodne države kada je u pitanju sloboda medija i zauzima 75 poziciju. Fridom Haus objavio je u junu i izvještaj „Društva u tranziciji“. U izvještaju je navedeno da u Crnoj Gori nije došlo do progressa i da je demokratija ostala na prošlogodišnjem nivou.

Ombudsman – U Crnoj Gori nema masovnog i sistematskog kršenja ljudskih prava i sloboda, ocijenjeno je u izvještaju Ombudsmana za 2011. godinu, ali se stanje još uvijek ne može ocijeniti zadovoljavajućim (<http://www.ombudsman.co.me/izvjestaji.php>). Prošle godine, Ombudsman je primio 720 pritužbi. Najviše pritužbi odnosilo se na rad državne uprave, sudova, javnih službi, lokalne samouprave i policije. Od ukupnog broja pritužbi postupak je okončan u 72% slučajeva. U 201 slučaju Ombudsman je utvrdio da nije bilo povrede prava. U 268 slučajeva utvrđeno je da je postojala povreda prava. Od tog broja, u 229 slučajeva povreda je otklonjena tokom ispitnog postupka.

ILGA – Internacionalna lezbejska, gej, biseksualna, trans i interseksualna asocijacija objavila je 15. maja 2012. godine, godišnji pregled stanja ljudskih prava LGBT osoba (http://www.ilga-europe.org/home/publications/annual_review/2011). U izvještaju se navodi da nijedna od zemalja Evrope ne omogućava punu jednakost prava LGBT osobama. Crna Gora je dobila osam bodova.

State Department (Stejt Dipartment) - Stejt Dipartment objavio je izvještaj o stanju ljudskih prava (http://www.state.gov/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?dynamic_load_id=186386#wrapper) 24. maja 2012. godine. U izvještaju su kao najveći problemi navedeni neriješen status izbjeglica,

diskriminacija i to polna, seksualna, etnička i starosna, zatim loše ophođenje policije prema osumnjičenima, niski standardi u zatvorima, dugo trajanje pritvora, neefikasna suđenja, fizički napadi na novinare, nemogućnost pristupanja javnim informacijama, porodično nasilje i dr.

II Institucionalni okvir u oblasti ljudskih prava

Ustavni sud - U ovom periodu Ustavni sud održao je devet sjednica. Na osnovu podataka koji su dostupni na sajtu suda, razmotreno je 29 inicijativa za ocjenu ustavnosti zakona, od kojih je deset prihvaćeno a 19 odbijeno. U istom periodu razmatrano je 115 ustavnih žalbi. Dvije žalbe su usvojene, postupanje u jednoj odloženo je, a u 112 slučajeva sud je odbio ili odbacio inicijativu. Na sajtu suda nijesu objavljeni podaci za dvije sjednice. Sud u Strazburu ranije je u predmetu Koprivica protiv Crne Gore, kazao da ustavna žalba nije djelotvorno pravno sredstvo što je potvrdio i u poslednjoj presudi Tomić i drugi protiv Crne Gore. U ovom periodu Ustavni sud organizovao je seminar na temu Primjena Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava, sa posebnim osvrtom na član 6 i član 10 Konvencije. Budžet Ustavnog suda za 2012. godinu je 688,411.74 eura.

Vlada – U ovom periodu došlo je do promjena u organizaciji i načinu rada dva ministarstva. Na sjednici koja je održana 25. aprila 2012. godine, Vlada je Uredbom dio nadležnosti Ministarstva ljudskih i manjinskih prava premjestila u nadležnosti Ministarstva pravde, koje je promijenilo naziv u Ministarstvo pravde i ljudskih prava. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava promijenilo je naziv u Ministarstvo manjinskih prava. Ipak, na sajtu Vlade promjene naziva i promjene u strukturi samih ministarstava nijesu izvršene do kraja. Nove nadležnosti Ministarstva pravde i ljudskih prava su i poslovi ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i odnosa sa vjerskim zajednicama. Ministarstvo pravde i ljudskih prava u ovom kvartalu, između ostalog, realizovalo je aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti, zaštite od diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije, izvršenja krivičnih sankcija, posebno alternativnog izvršenja kazni, u oblasti ustavnih promjena reforme pravosuđa i reformi zatvorskog sistema. Ministarstvo je u toku drugog kvartala ostvarilo saradnju sa više nevladinih organizacija. Vlada je za 70. sjednicu koja je održana 14. juna 2012. godine pripremila Informaciju o modelu uspostavljanja organizacije Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu. U Informaciji se navodi da zbog neusaglašene regulative do sada nije bila osnovana kancelarija zastupnika Crne Gore pred Sudom za ljudska prava u Strazburu za obavljanje stručno administrativnih poslova, pa je predloženo da ista bude osnovana pri Generalnom sekretarijatu Vlade. Zbog toga Zastupnik u ranijem periodu nije bio dovoljno vidljiv. Sud u Strazburu je kazao da je ustavna žalba nedjelotvoran pravni lijek. Na osnovu saznanja GA građani nijesu bili dovoljno informisani o samoj proceduri apliciranja, niti su bili u mogućnosti da ispitaju osnovanost predstavi prije slanja Sudu. U brojnim slučajevima advokati forsiraju obraćanje Sudu čak i u slučajevima kada je jasno da predstavke ne mogu proći, kako bi dodatno naplatili svoje usluge građanima. GA je pozvala Ministarstvo pravde i ljudskih prava da sprovede aktivnosti u cilju adekvatnog pristupa zaštiti ljudskih prava pred Sudom u Strazburu i potpune informisanosti građana o radu tog suda. Budžet Ministarstva pravde i ljudskih prava za 2012. godinu je 7,403,211.05 eura.

Ministarstvo za manjinska prava je u ovom periodu, između ostalog, realizovalo aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti, prava Roma, edukacije prosvjetnih radnika i vjerskih sloboda. Vlada je 5. aprila usvojila Strategiju za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016, sa Akcionim planom za njeno sprovođenje u 2012. godini. Ministarstvo je formiralo Komisiju za praćenje sprovođenja Strategije u čijem sastavu je i predstavnik NVO a organizovalo je i kamp romskog jezika koji će trajati od 25. juna do 1. avgusta u Bijeloj. Ministarstvo je realizovalo aktivnosti na izradi Predloga izmjena Zakona o manjinskim pravima i slobodama i izradilo izvještaj o razvoju i zaštiti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za 2011. godinu. Izvještaj je razmatran na Odboru za ljudska prava Skupštine Crne Gore, gdje su poslanici konstatovali da je izvještaj dobar ali da država tokom 2011. godine nije učinila dovoljno po pitanju manjinskih zajednica. Skupština Crne Gore je na sjednici

27. juna 2011. godine usvojila izvještaj. Iako je u ministarstvu predviđen Sektor za odnose sa vjerskim zajednicama još uvijek nije imenovan pomoćnik ministra za ovu oblast a ministarstvo i dalje nema popunjenost radnih mjesta. Budžet ministarstva za 2012. godinu je 1,015,703.25 eura.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda (Ombudsman) – U ovom periodu Ombudsman je, između ostalog, realizovao aktivnosti u oblasti prava djeteta, zaštite od diskriminacije LGBT zajednice i ostvario saradnju sa predstavnicima domaćih i međunarodnih institucija. O Izvještaju o radu kancelarije Ombudsmana i stanja ljudskih prava u Crnoj Gori koji Ombudsman podnosi Parlamentu, poslanici su raspravljali 26. juna 2012. godine. U izvještaju se navodi da u Crnoj Gori nema sistematskog kršenja ljudskih prava ali da postoje zabrinjavajuće oblasti. Ombudsman je podržao najavljenju organizaciju Parade ponosa za 2013. godinu. U radu organizacionog odbora Parade ponosa učestvovala je zamjenica Ombudsmana Marijana Laković. U cilju podrške organizatorima, ispred zgrade Ombudsmana bila je postavljena zastava duginih boja, koja su kasnije spalili nepoznati počinioci. Budžet Ombudsmana za 2012. godinu je 531,324.32 eura.

Skupština Crne Gore - Skupštinski odbor za ljudska prava i slobode – U ovom periodu Odbor je održao sedam sjednica. Odbor je 11. aprila 2012. godine održao kontrolno saslušanje Suada Numanovića, ministra rada i socijalnog staranja, povodom stanja ljudskih prava mentalno oboljelih lica smještenih u ustanovama. Odbor je u ovom periodu razmotrio više Predloga zakona iz oblasti ljudskih prava, Izvještaj Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrpeljivosti, Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u Crnoj Gori, Izvještaj o radu Ombudsmana, Izvještaj o razvoju i zaštiti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i održao javne tribine o Zakonu o zabrani diskriminacije u Podgorici i Nikšiću. Radna grupa koju je inicirao Odbor na izradi plana reforme Fonda za zaštitu i ostvarivanja manjinskih prava završila je rad a Odbor je usvojio predlog koji je dostavljen nadležnom ministarstvu za izradu Predloga izmjena Zakona o manjinskim pravima. Odbor je u ovom periodu ostvario dobru saradnju sa domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama. Nastavio je sa dobrim radom ali su pojedini poslanici članovi odbora na sjednicama kritikovali organizaciju sjednica i posjeta drugim institucijama, jer nijesu bili u mogućnosti da prisustvuju tim posjetama zbog drugih obaveza u Parlamentu. Odbor je donio odluku da od kolegijuma Parlamenta zatraži da se rezerviše prostor i vrijeme za održavanje sjednica Odbora.

Savjet za građansku kontrolu rada policije – Tokom drugog kvartala 2012. godine Savjet za građansku kontrolu rada policije uzeo je u rad osam predmeta. Od ovog broja Savjetu su se u četiri slučaja obratili građani/ka: Samir Hadžić, Marko Milačić, Svetislav Dragaš i Milijana Vešović, dok su na inicijativu člana Savjeta pokrenuta četiri slučaja, i to: Politička pristrasnost policije, Kapaciteti SAJ-a, Bezbjednost u zajednici i slučaj Slavka Perovića. U četiri slučaja Savjet je okončao obradu predmeta. U jednom slučaju Savjet je utvrdio kršenje propisa i preporučio sankcionisanje službenika policije, u jednom je izdata pohvala službenicima, u trećem je utvrđeno da se staro naoružanje ne nalazi na bezbjednom mjestu i u četvrtom slučaju Savjet nije mogao naći da li je bilo prekoračenja policijskih ovlašćenja. Ostali slučajevi su u radu. U dopisu koji je 21. juna 2012. godine Savjet uputio GA povodom slučaja „Vuković“, saopšteno je da je rad na ovom predmetu bio otežan i limitiran komunikacijom vođenom sa Upravom policije i Etičkim odborom. Kako je saopšteno GA, Savjetu nijesu bile dostupne brojne informacije relevantne za izdavanje konačne ocjene, što je problem koji menadžment policije treba hitno da riješi. Savjet je pokrenuo svoju internet stranicu, čime je ostvario napredak u komunikaciji sa građanima. Budžet Savjeta za 2012. godinu je 35,001.00 eura.

Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava – Skupština Crne Gore imenovala je 6. juna 2012. godine, nove članove Upravnog odbora Fonda za manjine, nakon što su poslanici koji su bili članovi UO Fonda morali podnijeti ostavku nakon izmjene regulative konflikta interesa. Imenovana su tri člana koja je predložila Demokratska partija socijalista. Dva člana ispred Socijaldemokratske partije, jedan član ispred kluba albanskih partija, jedan ispred Nove srpske demokratije i jedan član ispred Bošnjačke stranke. U maju je objavljen izvještaj Državne revizorske institucije (DRI) o kontrolnoj reviziji Fonda. U izvještaju se konstatuju brojne nepravilnosti i da Fond nije ispunio preporuke koje je dobio od DRI. Ono što je najvažnije jeste da Fond nije kontrolisao novac koji je dijelio za realizaciju projekata, kao

i da su značajna sredstva trošena nenamjenski. Najviše zabrinjava dodjeljivanje sredstava korisnicima koji za prethodne projekte nijesu dostavili izvještaje, što je bio eliminatorni uslov za buduća sredstva. Fond ima internet stranicu ali se ona ne ažurira redovno pa se ne objavljuju sve informacije o aktualnim aktivnostima Fonda. Upravni odbor Fonda je na sjednici koja je održana 29. juna 2012. godine donio odluku o raspisivanju konkursa za prvu raspodjelu finansijskih sredstava za finansiranje i sufinansiranje projekata iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava u 2012. godini. Budžet Fonda za 2012. godinu je 895,330.00 eura.

Agencija za zaštitu ličnih podataka – U Agenciji je zaposleno 18 službenika od 25 predviđenih na osnovu sistematizacije radnih mjesta. U skupštinskoj proceduri nalazi se Predlog izmjena i dopuna Zakona o zaštiti podataka o ličnosti i Predlog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, kojima je definisano da Agencija bude institucija koja će kontrolisati implementaciju ova dva zakona. Ukoliko zakoni budu usvojeni Agencija će dobiti naziv Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama. Agencija je sprovela Tvining projekat koji je svečano zatvoren 28. juna 2012. godine. Projektom su bile obuhvaćene sljedeće aktivnosti: usklađivanje Zakona o zaštiti ličnih podataka sa zakonodavstvom EU; analiza skoro 30 domaćih zakona i preporuke za njihovo usklađivanje; obuka zaposlenih u Agenciji i drugim državnim i javnim institucijama i edukacija građana. Na zatvaranju projekta, Šefko Crnovršanin, Predsjednik Savjeta Agencije najavio je da će Agencija u budućnosti početi da pokreće pitanja prekršajne odgovornosti. Agencija je u maju predstavila Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka u 2011. godini o kom su poslanici raspravljali 28. juna 2012. godine. U ovom periodu, Agencija je ostvarila dobru saradnju sa civilnim sektorom. Budžet Agencije za 2012. godinu iznosi 422,437.25 eura.

III Univerzalni Periodični Pregled (UPR)

Univerzalni periodični pregled (UPR) stanja ljudskih prava je novi i jedinstven proces pokrenut od strane UN u cilju poboljšanja stanja ljudskih prava i jedan je od najmasovnijih procesa jer su uključene sve članice UN. U okviru ovog procesa, tokom četiri, pet godina, stanje ljudskih prava razmatra se u svim članicama UN, kroz tri sjednice godišnje u kojima se razmatra stanje u više od 40 država. Nakon svakog pregleda pravi se završni izvještaj sa navođenjem preporuka za pojedinu državu koje će država morati da sprovede do sledećeg ciklusa. Na sledećem ciklusu država izvještava o implementaciji preporuka u praksi. Druge države ocjenjuju za drugu državu. Komitet koji nadgleda implementaciju nema jasne sankcije za državu ali ukoliko se desi da država ne ispuni preporuke koje su joj dale druge države do sledećeg ciklusa to može značajno narušiti ugled države u međunarodnoj zajednici. Na ovaj način države se podstiču da implementiraju preporuke koje su dobile i prihvatile.

Uloga nevladinih organizacija u UPR je učešće u procesu nacionalnih konsultacija koje organizuje država, podnošenje nezavisnog izvještaja, lobiranje članova Radne grupe, istup na plenarnoj sesiji prije usvajanja izvještaja i praćenje realizacije UPR preporuka.

Ove godine počinje drugi ciklus UPR za Crnu Goru. Prvi pregled stanja poštovanja ljudskih prava u Crnoj Gori održan je 3. decembra 2008. godine, a drugi pregled za Crnu Goru održaće se od 21. januara do 1. februara 2013. godine na 15. sesiji. Svi zainteresovani mogu da podnesu izvještaje do 16. jula 2012. godine, a period nakon toga nevladine organizacije mogu da iskoriste za lobiranje na domaćem i međunarodnom nivou da se njihove preporuke uvažavaju i da se o njima raspravlja na plenarnom zasjedanju.

GA je 20. aprila 2012. godine pozvala nevladine organizacije da iskoriste priliku da se udruže u koalicije i zajedničkim kapacitetima doprinesu ostvarivanju većeg nivoa ljudskih prava iz njihovih oblasti djelovanja. Interesovanje nevladinih organizacija bilo je malo. Javni poziv koji je Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija objavilo 8. juna 2012. godine, takođe je izazvao malo interesovanje nevladinih organizacija. Iako je zbog toga javni poziv produžen, na poziv su se prijavile svega tri organizacije i to, pored GA, Centar za demokratiju i ljudska prava

(CEDEM) i Centar za prava djeteta Crne Gore (CPDCG). U prostorijama Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija 20. juna održan je prvi konsultativni sastanak sa nevladinim organizacijama. Na sastanku su dogovoreni modaliteti saradnje tokom procesa izrade nacionalnog izvještaja koji mora biti predat do 22. oktobra 2012. godine. Tri nevladine organizacije koje učestvuju u konsultacijama pozvale su sve zainteresovane nevladine organizacije na dostavljanje komentara na prve UPR preporuke do 2. jula 2012. godine kako bi ih prosljedile Ministarstvu vanjskih poslova i evropskih integracija koje vrši koordinaciju pisanja nacionalnog izvještaja. Međutim, interesovanje je i ovaj put izostalo. Rad na izradi nacionalnog izvještaja nastaviće se u julu i avgustu.

Centar za prava djeteta Crne Gore i koalicija NVO koju je okupio, pripremio je izvještaj o pravima djeteta koji će brzo biti poslat Savjetu u Ženevi. Izvještaj koalicije tretira pitanja pravnog statusa djece u Crnoj Gori, ostvarivanje prava na zaštitu privatnosti djeteta u medijima, ostvarivanje prava djece sa smetnjama u razvoju, ostvarivanje prava djeteta na zaštitu od nasilja u porodici i ostvarivanje prava na smještaj djece u drugu porodicu.

IV Suočavanje s prošlošću

Država je i dalje pasivna u procesu suočavanju sa prošlošću. I dalje odbija i da proglasi dane sjećanja na žrtve iako su podnijete zvanične inicijative. Državno tužilaštvo još uvijek ne pokreće pitanja političke, nalagodavne i huškačke odgovornosti.

Deportacije – Ove godine navršilo se dvadeset godina od kada su vlasti Crne Gore deportovale najmanje 66 bosanskih izbjeglica bošnjačke nacionalnosti vlastima Republike Srpske, od kojih je najveći broj likvidiran. Država još uvijek nije proglasila dan sjećanja niti je izgradila spomenik žrtvama. NVO Akcija za ljudska prava podnijela je Inicijativu opštini Herceg Novi da se podigne spomenik žrtvama i proglasi dan sjećanja. Predsjednik Opštine Herceg Novi izjavio je medijima 29. maja 2012. godine da taj grad nije spreman da podrži Inicijativu NVO Akcije za ljudska prava. Nakon toga premijer Igor Lukšić kazao je da je spomen obilježje civilnim žrtvama na Pobrežju u Podgorici. Predsjednik Skupštine Ranko Krivokapić izjavio je 31. maja 2012. godine da će se ovo pitanje naći na dnevnom redu Skupštine.

Suđenje koje je bilo zakazano za 29. maj 2012. godine odloženo je zbog bolesti Branka Bujica, jednog od optuženih. Advokat Bujica, Zoran Piperović medijima je saopštio da je suđenje odloženo do daljnje na neodređeno vrijeme.

Crnogorsko tužilaštvo počelo je 17. aprila 2012. godine saslušanje svjedoka o deportacijama u Sarajevu, u saradnji sa bosanskim tužilaštvom. Prvog dana saslušane su tri žrtve. Svjedok Elvira Rikalo optužila je bivšeg policijskog službenika Slobodana Pejovića da je uhapsio trojicu njene braće u policijskoj akciji hapšenja i deportovanja izbjeglica 1992. godine u BiH. Saslušanje svjedoka inicirao je film novinara Šekija Radončića „Heroj našeg doba“ u kom su članovi porodica deportovanih označili Slobodana Pejovića kao policajca koji je hapsio njihove srodnike koji su zatim deportovani. Kako su mediji prenijeli tužilaštvo je, nakon što je završilo istragu, zatražilo dopunu istrage kroz saslušanje svjedoka iz BiH, Republike Srpske i Srbije.

Milan Popović, profesor na Pravnom fakultetu u Podgorici, Esad Kočan, glavni i odgovorni urednik nedjeljnika Monitor i Koča Pavlović, poslanik Pokreta za promjene u Skupštini Crne Gore podnijeli su 3. maja 2012. godine krivičnu prijavu protiv Mila Đukanovića, bivšeg premijera zbog ratnog zločina Deportacije i Ranke Čarapić, Vrhovne državne tužiteljke za saučesništvo pomaganjem počiniocima ovog zločina da izbjegnu pravdu. Krivična prijava zasnovana je na svjedočenju bivšeg predsjednika Momira Bulatovića u postupku koji se vodi u Crnoj Gori za Deportacije kao dokaza „najveće dokazne snage“. U krivičnoj prijavi navodi se da je Bulatović tada kazao: „Svi smo sve znali a Milo najviše“. Krivična prijava dostavljena je Vrhovnom državnom tužilaštvu, Vladi i Skupštini Crne Gore i domaćoj i međunarodnoj javnosti.

Morinj – Apelacioni sud Crne Gore razmatraće 5. jula 2012. godine, žalbe tužioca i odbrane na poslednju presudu od 25. januara 2012. godine. Presudom iz januara četvorica bivših pripadnika JNA osuđeni su na ukupno 12 godina zatvora jer su, po ocjeni suda, 1991. i 1992. godine počinili krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika u sabirnom centru Morinj, u blizini Kotora. Špiro Lučić i Boro Gligić osuđeni su na po tri godine, Ivo Gojnić na dvije a Ivo Menzalin na četiri godine zatvora. Zbog nedostatka dokaza optužbe su oslobođeni Mladen Govedarica i Zlatko Tarle.

Kaluđerski laz – Suđenje sedmorici bivših pripadnika VJ Predragu Strugaru, Momčilu Barjaktareviću, Petru Labudoviću, Acu Kneževiću, Branislavu Radniću, Miru Bojoviću, Radomiru Đuraškoviću i Boru Novakoviću nije održano 26. juna 2012. godine već je zbog bolesti advokata Slobodana Novakovića odloženo za 14. septembar 2012. godine. Novaković je branilac trojice optuženih. Ratni zločin u Kaluđerskom laz u dogodio se 1999. godine u opštini Rožaje. U aprilu 1999. godine, u Kaluđerskom laz ubijena su 23 albanska civila, među kojima je bilo djece, žena i staraca.

Bukovica – Postupajući povodom žalbe Vrhovnog državnog tužilaštva i žalbe advokata oštećenih porodica, Apelacioni sud je na sjednici 23. marta 2012. godine preinačio presudu Višeg suda u Bijelom Polju, kojom su sedmorica bivših pripadnika Vojske Jugoslavije i Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore bili oslobođeni optužbe da su izvršili krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 427 Krivičnog zakonika u vezi člana 7 stav 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Optuženi su se teretili da su nehumano postupali prema civilima Bošnjacima i Muslimanima, da su im prouzrokovali teške patnje, ugrožavali zdravlje i tjelesni integritet. Šest osoba je ubijeno a stotine protjerano. Apelacioni sud je utvrdio da djelo koje se optuženima stavlja na teret nije krivično djelo, pa je preinačio prvostepenu presudu kojom su optuženi oslobođeni optužbe zbog nedostatka dokaza da su izvršili krivično djelo zločin protiv čovječnosti. Sud ih je oslobodio optužbe jer djelo koje im se stavlja na teret nije krivično djelo. Sud je ovakvu odluku obrazložio time da se sudi za krivično djelo koje zakonom nije bilo propisano kao krivično djelo u vrijeme kada je po navodima optužnice izvršeno. Sava Popović, advokat oštećenih kazao je istraživaču GA da je presuda pravosnažna i da državni tužilac sada može podnijeti vanredne pravne lijekove, kao što je zahtjev za zaštitu zakonitosti, koji praktično ne može uticati na oslobađajuću presudu protiv optuženih.

V Mučenje, nečovječno i ponižavajuće postupanje

Policajska tortura

GA je u drugom kvartalu registrovala pet prijavljenih slučajeva zlostavljanja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja od strane policijskih službenika. U ovom kvartalu aktuelizovan je problem pravosnažno osuđenih policijskih službenika za kršenje ljudskih prava koji su i dalje službenici policije. Na osnovu saznanja GA, pojedini službenici policije pravosnažno su osuđivani i više od jednog puta. Posljednji primjer jeste policijski službenik Božidar Jauković za kog je Odjeljenje za unutrašnju kontrolu rada policije utvrdilo da je prekoračio ovlašćenja u incidentu u kojem je bivši lider LSCG, Slavko Perović zadobio teške tjelesne povrede i koji je u prethodnom periodu tri puta pravosnažno osuđivan. GA je nekoliko puta u ovom kvartalu pozvala Božidara Vuksanovića, direktora Uprave policije da ispita odgovornost nadređenih policajcu Jaukoviću, da saopšti koliko je policijskih službenika pravosnažno osuđeno i da ih otpusti iz policije. Do objavljivanja izvještaja nijesmo dobili tražene informacije.

Slučaj Rožaje – Apelacioni sud potvrdio je oslobađajuću presudu policijskom službeniku Dejanu Radeviću za pokušaj ubistva. Naime, Radević je bio optužen da je 13. decembra 2012. godine u Rožajama dok je obavljao službenu dužnost privođenja Asmira Dacića na izdržavanje zatvorske kazne pokušao da ga ubije.

Slučaj Šoškić - Miroslav Šoškić stradao je 17. decembra 2008. godine bježeći od policijske potjere. Miroslavov otac, Vladimir Šoškić tvrdi da je policija odgovorna za smrt njegovog sina. Medicinski odbor Medicinskog fakulteta iz Podgorice saopštio je da na osnovu odbukcionog zapisnika

patološkohistološke analize, proučavanja naknadno dostavljene fotodokumentacije, nije moguće precizno izjašnjenje kako su nastale povrede na glavi (pad, udar, sudar), naročito izgled i lokalizacija preloma lobanje, što nedvosmisleno zahtijeva rad ekshumacije i reobdukcije, jer će se istim činom neposredno tačno lokalizovati centar preloma i prelomne linije i time uveliko omogućiti otklanjanje postojećih nedoumica. Ekshumacija tijela pokojnog Miroslava Šoškića obavljena je 12. aprila 2012. godine. U nalazu ekshumacije navodi se da je pokojni Miroslav Šoškić zadobio najmanje dva udarca tupim, teškim i jako zamahnutim mehaničkim oruđem. Jedan udarac zadobio je u predjelu lijevog oka, a drugi u desni tjemeni predio. Nakon udarca u predio oka bio je u mogućnosti da hoda dok nakon udarca u desni tjemeni nije, jer je došlo do preloma kostiju lobanje i posljedično do gubitka svijesti, nakon čega nije mogao da obavlja bilo kakve pokrete. Takođe je navedeno da ove povrede nijesu mogle nastati mehanizmom pada, niti u vodi, niti su mogli nastati prilikom plutanja u vodi već isključivo i jedino kao posledica dva nezavisna udarca tupim i jako zamahnutim mehaničkim oruđem. Medicinski fakultet – sudskomedicinski odbor dostavio je Višem državnom tužilaštvu 11. juna 2012. godine dopis u kom se konstatuje da odbor nije postigao usaglašavanje mišljenja dva nalaza, poslednjeg o ekshumaciji od 12. aprila 2012. godine i prvog nalaza koji je uradila prof. dr Dragana Čukić. Tužilac je nakon toga spise predmeta uputio Medicinskom fakultetu u Beogradu na davanje mišljenja.

Slučaj Aleksandra Pejanovića – U ovom kvartalu nastavljen je sudski postupak zbog prebijanja pokojnog Aleksandra Pejanovića u prostorijam policije u Podgorici 2008. godine. Advokat Dalibor Kavarić kazao je istraživaču GA: „Nastavlja se institucionalna opstrukcija postupka otkrivanja glavnih izvršilaca prebijanja Pejanovića. Svi pretresi su pod sličnim razlozima više puta odloženi, ovaj put uz aktivno učestvovanje Suda i Tužilaštva koji udovoljavaju zahtjevima optuženih u smislu odlaganja, odugovlačenja, stavljanja blažih djela od stvarno počinjenih, sa konačnim ciljem neotkrivanja nalogodavaca iz samog vrha Uprave policije. Policija pod novim direktorom nastavila je u ovom slučaju sa istovjetnim oblicima izigravanja Zakona i pravde“. Suđenje se nastavlja u septembru.

Slučaj Peković – Neđeljko Peković prijavio je GA 20. aprila 2012. godine incident koji se tog dana dogodio u Beranama. Naime, Peković je optužio policijskog službenika Vlajka Babovića da ga je fizički napao i udario u predjelu leđa. Po riječima Pekovića, Babović je bio u civilu i nakon što ga je udario rukom posegnuo je rukom prema kaišu gdje obično drži pištolj. Potom je otišao. Peković je Babovića optužio za pokušaj ubistva zbog incidenta koji se dogodio 2007. godine. Peković smatra da je ovo samo još jedan pritisak i prijetnja povodom suđenja za incident iz 2007. godine. Incident je prijavio policiji u Beranama i medijima. Peković je nekoliko puta javno tražio od nadležnih institucija da se optuženi policajac suspenduje za pokušaj ubistva, zbog napada i pritisa koje trpi.

Slučaj Koprivica – Navijač košarkaškog kluba 'Sutjeska', Miloš Koprivica tvrdi da je zadobio deset šavova na potiljku i prednjem dijelu glave od policijskih službenika, na utakmici Budućnosti i Sutjeske. Miloš je za Vijesti saopštio: „Mi smo izašli iz autobusa i okupljali se da krenemo u halu da navijamo. Odjednom su se pojavila još tri četiri defendera puna policajaca i samo su nam naredili da se vratimo u autobus. Mi smo se nagužvali kod zadnjih vrata i samo su nas u jednom trenutku opkolili i počeli da biju. Ja sam prvo dobio udarac u prednjem, desnom dijelu glave, a odmah potom i drugi u potiljak“. Direktor policije Božidar Vuksanović naložio je hitnu istragu i najavio da će, ukoliko se utvrdi da je došlo do prekoračenja ovlašćenja, pokrenuti disciplinske postupke. Koprivica nije jedini navijač koji je u tom incidentu zadobio povrede.

Slučaj „Homofobija“ – Dnevne novine Vijesti prenijele su 16. juna 2012. godine informacije da su dvojica policijskih službenika ispoljili homofobične stavove prilikom intervencije u porodičnoj svađi. Naime, dvojica policijskih službenika stali su na stranu roditelja djevojke koja im je saopštila da je lezbijka i iznijeli homofobične stavove. Djevojka je zbog toga morala da napusti porodičnu kuću i bude u skloništu NVO LGBT Forum Progres. U tekstu se navodi da su se policijski službenici izvinili djevojci i roditeljima. Izvinjenje je prihvaćeno a djevojka je odustala od disciplinskog gonjenja policijskih službenika.

Slučaj Terzić – Milan Terzić iz Pljevalja obratio se 27. juna 2012. godine GA tvrdeći da ga policijski službenici u Pljevljima ne žele zaštititi od njegovog komšije M.Đ. Naime, Terzić tvrdi da je M.Đ.

7. novembra 2011. godine rafalnom paljbom iz automatske puške ispalio oko 20 metaka u vozilo Terzića. Ovom incidentu prethodilo je više prijava Terzića policiji u Pljevljima protiv M.Đ. Kako Terzić tvrdi M.Đ. ima veze u policiji i da se zbog toga prijave protiv M.Đ. ne procesuiraju. U konkretnom slučaju, policija je protiv M.Đ. podnijela krivičnu prijavu za nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija a kroz sudski postupak mu je izrečena kazna zatvora od 45 dana. Zbog ovakvog postupanja policije u Pljevljima, Terzić se obratio direktoru Uprave policije i Vrhovnoj državnoj tužiteljki.

Incident na utakmici Petrovac – Budućnost – Na utakmici Petrovac - Budućnost koja je odigrana 9. maja 2012. godine dogodio se incident u kom je povrijeđeno oko deset navijača i isto toliko policijskih službenika. Na internetu su se pojavile fotografije na kojima se vidi da policijski službenici udaraju službenim palicama navijače koji stoje ispred autobusa. GA se obratila Odjeljenju za unutrašnju kontrolu rada policije da ispitaju da li su policijski službenici prekoračili ovlaštenja i na takav način doprinijeli većem broju povrijeđenih navijača i policijskih službenika. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu rada policije 26. juna 2012. godine odgovorilo je GA da su incident izazvali članovi navijačke grupe „Varvari“ i da policijski službenici nijesu prekoračili ovlaštenja, već da su upotrebom sredstava prinude u konkretnom slučaju doprinijeli smirivanju strasti i uopšte uspostavljanju javnog reda i mira. Odjeljenje nije istražilo da li su službenici policije koji su bili na službenoj dužnosti imali obuke za incidentne situacije na sportskim priredbama.

Situacija u ZIKS-u

GA je i u ovom kvartalu u saradnji sa upravom ZIKS-a provjeravala veći broj navoda o kršenju prava osuđenih i pritvorenih lica. U maju mjesecu došlo je do smjene rukovodstva ZIKS-a. Milijan Perović je novi direktor ZIKS-a. Predstavnici GA i ZIKS-a održali su sastanak i dogovoreno je potpisivanje Memoranduma o saradnji. Postupak je u toku i očekuje se da će Memorandum biti potpisan u julu. U ZIKS-u je 27. juna 2012. godine boravilo 1.206 osuđenih i pritvorenih lica, dok su smještajni kapaciteti 1.100. U ZIKS-u je zaposleno 506 osoba, od čega je u direktnoj komunikaciji sa osuđenim i pritvorenim licima 476 službenika. U ovom kvartalu, osuđena lica počinila su 38 disciplinskih prekršaja. Najčešći disciplinski prekršaji su za posjedovanje nedozvoljenih stvari i predmeta, tuča i nanošenje tjelesnih povreda. Kazne koje su izricane osuđenim licima su kazna usamljena u trajanju od 11 do 30 dana. Službenici ZIKS-a su u ovom kvartalu sedam puta upotrijebili sredstva prinude. U jednom slučaju registrovana je prekomjerna upotreba fizičke snage. U tom slučaju pokrenut je disciplinski postupak i službenici su sankcionisani sa 30% smanjenja plate a raspoređeni su na drugo radno mjesto. U ovom kvartalu nije bilo slučajeva napada na službenike ZIKS-a. Broj radno angažovanih osuđenih lica kretao se oko 360, u istom periodu. U zdravstvenoj ambulatni je sledeća struktura: zaposlenih je 20 od čega su u ZIKS-u (Spuz) zaposlena dva doktora, jedan stomatolog, jedan fizioterapeut, tri laboranta, osam medicinskih tehničara, jedan farmaceutski tehničar i jedna stomatološka medicinska sestra, a u zatvoru u Bijelom Polju jedan doktor i dva medicinska tehničara. Za vremenski period od 1. aprila do 1. jula, u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija obavljeno je 2.373 pregleda. Pored liječenja u ZIKS-u, pritvorena i osuđena lica imaju mogućnost liječenja i van Zavoda. Za pritvorena lica, potrebno je da sud odobri liječenje van ZIKS-a. U periodu od 1. aprila do 1. jula, medicinska zaštita pružena je 240 puta u drugim ustanovama.

Ministarstvo pravde i ljudskih prava bilo je zaduženo da u drugom kvartalu 2012. godine, sačini i nadležnom radnom tijelu dostavi analizu stanja normativnog okvira i dosadašnje prakse u organizacionoj strukturi kaznenog i zatvorskog sistema. Ovo ministarstvo radi na donošenju dva zakona koji će proizići iz postojećeg Zakona o izvršenju krivičnih sankcija. To su Prijedlog zakona o izvršenju kazni lišenja slobode i Prijedlog zakona o izvršenju alternativnih sankcija. U Analizi se navodi da će se sprovesti aktivnosti na izgradnji objekta zatvorske bolnice, objekta za izvršenje dugih kazni zatvora i objekta za vjerske potrebe zatvorenika, rekonstrukciju i adaptaciju objekta bivšeg zavodskog restorana za potrebe smještanja zatvorske kuhinje. Navedeno je da su sredstva za ulaganje u izgradnju navedenih objekata predviđena budžetom za 2012., 2013. i 2014. godinu. Ukupna vrijednost investicije

u zatvor za duge kazne je 2.700.000 eura, zatvorsku bolnicu 2.000.000 eura i zatvorsku jedinicu Bijelo Polje 2.800.000 eura. Iz ministarstva je najavljeno da će se formalizovati saradnja sa Katoličkim duhovnim centrom „Sanctae Crusis“ u Tuzima, kojom bi se predviđjela saradnja u oblasti izvršenja krivičnih sankcija, posebno alternativnog izvršenja kazni. Na Policijskoj akademiji u Danilovgradu ove školske godine izašla je prva grupa od 23 školovanih zatvorskih policajaca. ZIKS i ministarstvo su nastavili saradnju sa nevladinim organizacijama.

Akcija za ljudska prava (HRA) predstavila je 22. juna 2012. godine izvještaj „Poštovanje ljudskih prava pritvorenih lica i lica na izdržavanju kazne zatvora u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija“. Izvještaj se bavio sprječavanjem i zaštitom od zlostavljanja, uslovima smještaja, zdravstvenim uslugama, tretmanom, kontaktom sa spoljnim svijetom i zaposlenima. U izvještaju je zaključeno da od 59 preporuka koliko je Evropski komitet za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) uputio Vladi Crne Gore, u svom izvještaju o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine, šest je ispunjeno u potpunosti, 16 je ispunjeno djelimično, dok 37 nije ispunjeno. Posjete ZIKS-u realizovane su u periodu od novembra 2011. do februara 2012. godine.

GA je prijavljeno od strane osuđenih lica da se u ZIKS-u nabavlja mnogo više primjeraka dnevnih novina ‘Pobjeda’ u odnosu na druge dnevne novine. Istraživaču GA je iz ZIKS-a saopšteno da Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, a ni drugim aktom nije propisano da osuđenim licima ZIKS obezbijedi dnevne novine ni drugu štampu. No i pored toga, ZIKS svakog dana obezbijedi 20 primjeraka dnevnih novina ‘Pobjeda’ i stavlja ih na raspolaganje osuđenim licima.

Zapošljavanje – Osuđena lica koja su izdržala kaznu zatvora veoma teško dolaze do zaposlenja. Na osnovu njihovog svjedočenja, poslodavci ih diskriminišu i ne žele da ih zaposle zbog njihove prošlosti. Oni su posvjedočili da se zbog takve situacije najveći broj osuđenih lica opet vraća činjenju krivičnih djela.

Tretman – Osuđena lica su krajem juna 2012. godine obavijestili javnost putem medija da službenici ZIKS-a za tretman nijesu kvalifikovani za posao i da zanemaruju svoje obaveze. Iz Uprave ZIKS-a su saopštili da svih 20 službenika zadovoljava kriterijume propisane Pravilnikom o sistematizaciji ali da pet službenika ne zadovoljavaju uslove u pogledu obrazovnog profila. Osuđenici su kazali da službenici nedovoljno obavljaju razgovore i izrazili sumnju u kompetentnost za davanje mišljenja bitnog za uslovni otpust.

Bračne sobe – Tri sobe koje su namijenje za posjete bračnih partnera nalaze se i dalje na mjestima koja ne mogu da obezbijede privatnost. Sobe mogu koristiti samo bračni partneri ali ne i vanbračni. Duško Marković, ministar pravde i ljudskih prava najavio je da će pravo posjete imati i vanbračni partneri i homoseksualci. Nova uprava ZIKS-a najavila je da će postojeće sobe opremiti i urediti. Do sada sobe su bile opremljene neadekvatnim namještajem, u njima je bila prisutna vlaga a često nijesu radili klima uređaji. Ove sobe nijesu mogle služiti ni za porodične posjete.

Uslovan otpust – Za period od 1. aprila do 1. jula 2012. godine uslovan otpust od strane direktora dobilo je 234, a od strane Komisije za uslovan otpust 112 osuđenih lica. Dana 21. maja 2012. godine nekoliko osuđenih lica koji kaznu zatvora izdržavaju u Bijelom Polju javno su najavili da će isjeći vene zbog toga što su diskriminirani po pitanju uslovnog otpusta. Naime, oni su potvrdili da ispunjavaju uslove za uslovan otpust i da su dobili obećanja od nadležnih iz ZIKS-a ali da ih nikada nema na spisku osoba koje su dobile uslovan otpust.

Hepatitis C – Tokom maja osuđena lica su saopštila da je u ZIKS-u rađeno istraživanje od strane Instituta za javno zdravlje i da je utvrđeno prisustvo Hepatitisa C kod velikog broja osuđenih lica. Iz Instituta su saopštili da se podaci još obrađuju i da će po završetku obrade biti javno prezentovani.

Slučaj Terzić - Nalaz patologa iz Slovenije pokazao je da je Milivoje Terzić izvršio samoubistvo, saopšteno je iz tužilaštva medijima 9. maja 2012. godine. Ovaj slučaj privukao je veliku pažnju javnosti jer su patolozi Miodrag Šoć i Dragana Čukić došli do različitih zaključaka. Nakon toga, tužilaštvo je odlučilo da supervještačenja patološkog nalaza povjere Univerzitetu u Ljubljani. Tužilaštvo je odbilo zahtjev GA za slobodan pristup informacijama tj. kopiju nalaza iz Slovenije, uz obrazloženje da se informacija ove vrste ne može dobiti na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Štrajk glađu – I u ovom kvartalu osuđenici su štrajkovali glađu. Osuđeno lice Vanja Radović štrajkovao je glađu u aprilu. Radović je štrajkovao jer su mu navodno bila ugrožena prava za izlazak u poluotvoreno odjeljenje dok je on tvrdio da ispunjava uslove. U junu je štrajkovalo oko 150 osuđenih lica. Oni su tražili da se poštuju njihova elementarna prava, da se prekine sa praksom rada koja ide na ruku službenicima. Osuđena lica počeli su štrajk glađu jer smatraju da su u incidentu koji se dogodio 27. juna 2012. godine, od šest disciplinski sankcionisanih kriva samo dvojica osuđenih. Iz Uprave ZIKS-a saopštili su GA da je 27. juna 2012. godine došlo do tuče između osuđenih P.S. i A.Z., a kao učesnici u tuči osumnjičeni su bili M.B., R.Š., B.L. i I.M. Disciplinski su kažnjena tri osuđena lica na 21, 5 i 21 dan samice. U prvostepenom postupku i ostali osumnjičeni bili su kažnjeni sa po sedam dana samice uslovno do 21 dan samice. Nakon blagovremeno uložениh prigovora i prikupljanja novih informacija i potrebnih podataka, u drugostepenom postupku, od disciplinske odgovornosti oslobođena su tri lica. U znak protesta dva osuđena lica nanijeli su sami sebi lakše tjelesne povrede. Iz ZIKS-a su saopštili da nijesu utvrđeni propusti u obavljanju radnih obaveza službenika ZIKS-a.

Slučaj Đurković – Pritvorenik Marko Đurković prijavio je da su ga pretukli službenici obezbjeđenja 3. maja 2012. godine. Prema informaciji koju je ZIKS uputio GA, službenik obezbjeđenja vršio je brojanje pritvorenih lica. Pritvoreno lice Đurković odbio je naređenje službenika da za vrijeme brojanja ustane iz kreveta i „visokim tonom“ zaprijetio da ga slučajno ubuduće niko ne budi radi brojanja. Tada je službenik pozvao i ostale službenike ZIKS-a. Oni su od Đurkovića tražili da izađe iz sobe i da napiše izjavu. U savladavanju otpora koji je, kako se navodi u dopisu, Đurković pružao, službenik obezbjeđenja nije postupao u skladu sa Pravilnikom o vršenju službene dužnosti, primijenivši sredstvo prinude na način i u obimu koji nije bio primjeren i srazmjeran otporu. Uprava ZIKS-a suspendovala je šefa smjene i službenika koji je upotrijebio sredstva prinude, do okončanja disciplinskog postupka.

Slučaj Mijović – Porodica osuđenog lica Radomira Mijovića 16. maja 2012. godine optužila je ZIKS jer Mijović nema adekvatno liječenje od kada se nalazi na služenju zatvorske kazne. Oni su istakli da Radomir ima ozbiljne zdravstvene probleme ali da u toj ustanovi ne dobija adekvatnu medicinsku zaštitu.

Slučaj Lekić – Vedran Lekić, zatvorenik u Spužu, saopštio je 16. maja 2012. godine da nema adekvatnu medicinsku zaštitu u okviru ZIKS-a. Lekić je kazao da mu se suši ruka ali da zatvorski ljekar neće da mu pomogne. On je optužio zatvorskog doktora da ga je ucijenio riječima da ga nikada neće povesti da mu se izliječi noga ako se bude žalio nevladinim organizacijama i „Vijestima“.

VI Politički motivisano nasilje

Politički motivisano nasilje i dalje je na zabrinjavajućem nivou. GA je registrovala veći broj incidenata, prijetnji i niži nivo komunikacije.

Napad na Slavka Perovića – Bivši Lider Liberalnog saveza Crne Gore (LSCG) Slavko Perović zadobio je teške povrede u incidentu koji se 6. juna 2012. godine dogodio u Herceg Novom, ispred ugostiteljskog lokala Do Do na Škveru. Na osnovu izjave Slavka Perovića, policijski službenik Božidar Jauković koji je bio na službenoj dužnosti zadao mu je teške povrede. Mediji su prenijeli da su građani koji su vidjeli incident potvrdili isto. Naime, Perović je kazao da ga je Jauković udario pesnicom u glavu, da je tada pao i polomio rebro. Doktori su konstatovali da Perović ima kontuziju glave i grudnog koša, ogrebotine na koljenima i oko šake najvjerovatnije od lisica. Perović je zbog slomljenog rebra zadržan u bolnici u Meljinama. Perović je sjedio u lokalu DO DO na Škveru u društvu dva muškarca gdje je došlo do incidenta sa drugim gostima. Perović je sa tim gostima razmjenjivao negativne opaske o Crnoj Gori i prozivao lidera DPS-a Mila Đukanovića. Nakon žučne rasprave došla je policija da interveniše. Perović se opirao policajcima da ga privedu i kako su mediji prenijeli rukom je udario policajca u grudi, nakon čega ga je policajac udario. Perović je od udarca pao i udario glavom o tlo. Svjedoci su tvrdili da policajci nijesu dozvolili građanima da pomognu Peroviću dok je ležao na tlo. Iz Uprave policije su saopštili da je policijski službenik udaljen sa posla do okončanja istrage. U dosadašnjem periodu policijski službenik je po saznanju GA tri puta pravosnažno osuđen za nanošenje

teških i lakših povreda građanima dok je bio na dužnosti. Iako Zakon o policiji predviđa, između ostalog, da radni odnos prestaje službeniku koji je pravosnažno osuđen, to u ovom slučaju nije ispoštovano. Uprava policije je 7. juna 2012. godine saopštila da je analizom utvrđeno 1,55% alkohola u krvi Perovića. GA se obratila Agenciji za zaštitu ličnih podataka sa Zahtjevom za zaštitu prava i davanja mišljenja da li je Uprava na ovaj način prekršila prava zaštite ličnih podataka. Međutim, informaciju do objavljivanja izvještaja nijesmo dobili. Unutrašnja kontrola rada policije utvrdila je da je Jauković prekorao ovlašćenja i potvrdila informacije da je Jauković u dosadašnjem radu tri puta pravosnažno osuđivan zbog krivičnih djela na uslovnu kaznu. Napad su osudili premijer, predsjednik države i republike, brojne političke partije, NVO i pojedinci.

Niži nivo komunikacije na javnoj sceni – Tokom protesta koji su organizovani u ovom kvartalu, povodom loše socio–ekonomske situacije u zemlji, primijećen je niži nivo komunikacije između Unije slobodnih sindikata, Studentske unije i MANS-a. S druge strane, poslanik Demokratske partije socijalista Zoran Vukčević je u autorskom tekstu u dnevnom listu „Pobjeda“ od 10. maja 2012. godine napisao: „Opoziciono političko djelovanje zasnovano je na mržnji. Ali, ne samo opozicije već i skrivenih političara, samostalnih sindikata, jednostranih urednika tabloida i njihovih direktora. U toj svojoj mržnji idu tako daleko da špijuniraju svoju državu, izdaju svoje prijatelje, priželjkuju ulične nered.“

Govor mržnje:

- **U „Pobjedi“** – Građanska alijansa uputila je 18. aprila 2012. godine Savjetu za medijsku samoregulaciju dopis u kojem je tražila da se Savjet odredi da li je objavljivanjem teksta „Milova balerina“ koji je objavljen u „Pobjedi“ tog dana, prekršen etički kodeks i medijski standardi. Savjet se nije odredio po Inicijativi GA, iako je izdao izvještaj za taj period.

Milka Tadić Mijović, novinarka Monitora, Svetlana Broz, NVO GARIWO Sarajevo, Sonja Radošević, slobodna novinarka i članica Instituta za istraživanje genocida, Tanja Pavićević, novinarka Vijesti i Milena Perović Korać, novinarka Monitora pisale su premijeru Igoru Lukšiću da zahtijeva od tužilaštva da pokrene postupak radi sankcionisanja odgovornih lica u dnevnom listu „Pobjeda“ zbog kršenja zakona i diskriminacije po osnovu pola i uvjerenja kojoj su izložene, kako su navele u pismu, već duže vrijeme. Novinarke su u pismu istakle da Vlada Crne Gore finansira i upravlja dnevnim listom „Pobjeda“ i direktno je, pored uredništva tog lista, odgovorna zbog diskriminacije po osnovu pola, uvjerenja, političkog ili drugog mišljenja, širenja mržnje i podsticanja na nasilje, ugrožavanja slobode govora i izražavanja i prijetnji u tekstovima objavljenim u rubrici „Drugi pišu“, pod nazivom „Pisma iz Sarajeva, tokom 2011. i 2012. godine“. U tim tekstovima iznijete su, između ostalog, sledeće kvalifikacije: „ološ“, „kurvetina u hlačama“, „splačina“, „guska“, „raspadenica“, „radodajka“, „internet snajperuša“, „jebarnik“, „ker u raši“, „profuknjača“, „moračka kurva“, „dobra pička“, „kilomudička“, „bize“, „popušili ga“, „splačina“, „ništavilo“. Novinarke su optužile „Pobjedu“ da „pored jezika kojim se raspiruje mržnja prema ženama i neistomišljenicima, tekstovi direktno pozivaju na nasilje u brojnim iskazima, kao što su: „zaslužili su batine koje su popili, a biće i repete“, „dobiće po svom volecijenjenom prknu“, „dobiće nogom u ono ispod leđa“, „lupeži zreli za Čepurke“ itd“. Novinarke su saopštile da su uvjerenе da je u pitanju politički motivisano nasilje da bi se spriječio njihov profesionalni angažman kako na rasvjetljavanju odgovornih za ratne zločine počinjene u prošlosti, tako i na osvjetljavanju netransparentnih poslova i veza državnog, privrednog i kriminalnog vrha. Iz kabineta premijera Vlade, na pismo novinarki, 12. aprila 2012. godine odgovorili su da se Vlada ne miješa u uređivačke politike medija, pa ni medija koji su u vlasništvu države. GA je u svom izvještaju za prvi kvartal 2012. godine pisala o serijalu tekstova koji je objavljen u ovom dnevnom listu u kom je registrovan niži nivo komunikacije sa uvredljivim sadržajima. Milka Tadić Mijović, Milena Perović Korać, Sonja Radošević i Svetlana Broz podnijele su 24. aprila 2012. godine krivičnu prijavu protiv Pobjede, Srđana Kusovca, glavnog i odgovornog urednika Pobjede, Miodraga Ivanovića, bivšeg izvršnog direktora Pobjede i Lava Lajovića, izvršnog direktora Pobjede zbog osnovane sumnje da su izvršili krivično djelo rasna i druga diskriminacija u produženom trajanju iz člana 443. stav 1. u vezi sa članom 49. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore, u sticaju sa krivičnim djelom ugrožavanje sigurnosti u produženom trajanju iz člana 168. stav 2. u vezi stava 1. u vezi sa članom 49. stav 1. Krivičnog zakonika Crne Gore.

Na utakmici Crna Gora-Srbija – Na košarkaškoj utakmici, koju je prenosio javni servis RTCG, između ženskih reprezentacija Crne Gore i Srbije, koja je odigrana 13. juna 2012. godine, navijači Crne Gore skandirali su „Srbe na vrbe“ i „Ubij zakolji Srbin da ne postoji“. Sa druge strane navijači Srbije uzvikivali su „ustaše ustaše“, dok je trajala crnogorska himna. Demokratska srpska stranka osudila je ponašanje navijača i saopštila da će, ukoliko ne dođe do adekvatnog odgovora nadležnih, podnijeti krivičnu prijavu protiv nadležnih u Košarkaškom savezu Crne Gore.

Mugoša–Milovac – Dejan Milovac, MANS, 11. aprila 2012. godine saopštio je da mu je gradonačelnik Podgorice Miomir Mugoša uputio prijetnje i uvrede tokom sjednice Skupštine Glavnog grada. Prema riječima Milovca, Mugoša mu je kazao; „Vidjećeš ti kad se popnem tamo“ i „Vidjećeš kad izađemo napolje“.

Ivan G. iz Zagreba javno je saopštio 13. maja 2012. godine da su ga verbalno provocirala dvojica građana dok je upravljao automobilom hrvatskih registarskih oznaka. Incident se dogodio 12. maja 2012. godine dok se iz Bara kretao ka Podgorici. Ivan G. je saopštio da je dobio uvrede i prijetnje koje su bile nacionalno motivisane. Ivan G. je slučaj prijavio policiji u Podgorici.

Konjević–Popović – Raško Konjević, poslanik Socijaldemokratske partije Crne Gore, 16. maja 2012. godine podnio je krivičnu prijavu protiv Čedomira Popovića, vlasnika „Carina“ zbog, kako je naveo, prijetnji koje mu je Popović uputio putem mobilnog telefona. Incident je motivisan Konjevićevim javnim kritikovanjem ugovora koji je gradonačelnik Podgorice, Miomir Mugoša sklopio sa Popovićem o prodaji zemljišta.

Mandić–Lalošević – Incident između poslanika opozicionih partija Andrije Mandića predsjednika NOVE i Vasilija Laloševića iz SNP-a, desio se u Skupštini Crne Gore, na sjednici koja je održana 16. maja 2012. godine. Fizički obračun spriječili su drugi poslanici. Poslanici su vrijeđali jedan drugog i pozivali na fizički obračun.

Kukuličić–Maraš – Na sjednici zetskog parlamenta koja je održana 5. juna 2012. godine došlo je do incidenta između Momčila Kukuličića, odbornika Nove srpske demokratije i Milenka Maraša, predsjednika Skupštine. Razlog zbog kojeg je došlo do incidenta bilo je zakazivanje hitne sjednice na kojoj se raspravljalo o izvještaju o radu javnih preduzeća, ustanova i društava glavnog grada za prošlu godinu. Ostali odbornici spriječili su da pored verbalnog incidenta dođe i do fizičkog obračuna.

Simonović–Brković – Dana 15. juna 2012. godine, novinar Budo Simonović, javno je optužio književnika Jevrema Brkovića da mu je prijetio putem telefona. Simonović je kazao da je prijetnje dobio sa fiksnog telefona a kasnije je utvrdio da je broj u vlasništvu Jevrema Brkovića. Simonović je istako da sumnja da je povod bila njegova knjiga „Zeko mali“. Simonović je naveo da je i izdavač knjige primio prijetnje sa istog broja. Brković je demantovao navode Simonovića. Simonović je kazao da neće podnositi krivičnu prijavu već da je za nadležne institucije dovoljno njegovo javno obraćanje.

Cijepanje zastave – Policija u Danilovgradu podnijela je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv dva maloljetna lica i N.M. zbog sumnje da su pocijepali crnogorsku zastavu. Uprava policije je saopštila da su osumnjičeni skinuli zastavu sa škole i onda je pocijepali na platou ispred škole.

VII Pravo na pravično suđenje

GA je i u ovom kvartalu registrovala više prijavljenih slučajeva kršenja prava na pravično suđenje. Pravo na pravično suđenje po Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama podrazumijeva da prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku, pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. Presuda se izriče javno, ali se novinari i javnost mogu isključiti iz čitavog ili jednog dijela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, kada to nalažu interesi maloljetnika ili zaštite privatnog života strana

u sporu, ili kada to sud smatra izričito neophodnim zato što bi u posebnim okolnostima publicitet mogao nanijeti štetu interesima pravde.

U periodu april-maj 2012. godine GA je sprovela monitoring rada Osnovnih sudova u Crnoj Gori. Praćeno je 516 suđenja. Istraživanje je utvrdilo da od ukupnog broja suđenja u kojima je trebalo da budu advokati po službenoj dužnosti ili advokati koji pružaju besplatnu pravnu pomoć, 82% njih nijesu bili prisutni, dok više od 50% nije bilo spremno za ročište/pretres. Od 44 suđenja u kojima su bili potrebni prevodioci-tumači, čak u 38 slučajeva prevodioci ili tumači nijesu bili prisutni na suđenju, dok od 149 suđenja u 97 nije bio prisutan vještak. Prisustvo javnosti bilo je obezbijeđeno u 99,2% a u ostalim slučajevima javnost je bila isključena jer se sudilo maloljetnicima ili su u pitanju bile brakorazvodne parnice. Javnost je zbog nedostatka prostorija bila isključena u 0,78% slučajeva.

Osnovni sud u Kotoru odbio je zahtjev za pristup informacijama koji je GA uputila 14. juna 2012. godine. GA je tražila dostavljanje kopije presude sa navedenim brojem presude i datumom njenog izricanja, kojom je osuđen policijski službenik B.J. za kršenje ljudskih prava dok je obavljao službenu dužnost, kao i informacija da li je presuda pravosnažna. Sud je u obrazloženju naveo da bi se objavljivanjem ovakvih informacija značajno ugrozili privatnost i druga lična prava tj. prekršio Zakon o slobodnom pristupu informacijama odnosno njegove odredbe u članu 9. stav 1. tačka 6. alineja 1. Sud se u obrazloženju pozvao i na pravni stav Vrhovnog suda Crne Gore koji kaže „Neće se dozvoliti pristup informacijama kada se traži pojedinačna tačno određena odluka“. GA je 29. juna 2012. godine uputila žalbu smatrajući da Sud nije vodio računa o javnom interesu i da je zbog toga nepotpuno tumačio Zakon, što potvrđuju i pozitivna rješenja drugih sudova kojima se GA obraćala.

Slučaj Turković – Srđan Turković iz Mojkovca, prijavio je GA da je žrtva policijske torture i da je nadležno državno tužilaštvo odbilo da istraži odgovornost policijskih službenika ali je po prijavi policije za napad na službeno lice podiglo optužnicu protiv njega. Turković je lice sa hendikepom, nezaposlen i član porodice koja prima materijalno obezbjeđenje porodice a ispunjava sve druge uslove za dobijanje besplatne pravne pomoći. Turković je 1. marta 2012. godine podnio zahtjev za dobijanje besplatne pravne pomoći Osnovnom sudu u Bijelom Polju po krivičnoj prijavi koju je protiv njega podnijela policija za napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti. Tužilaštvo je Osnovnom sudu u Bijelom Polju 24. aprila 2012. godine podnijelo optužni predlog zbog sumnje da je počinio napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti. Osnovni sud u Bijelom Polju donio je 8. maja 2012. godine Rješenje kojim se Turkoviću odobrava pravo na besplatnu pravnu pomoć iako je Zakonom propisano da se odluka donosi u roku od 15 dana. U ovom periodu Turković se pojavljivao pred sudom četiri puta bez advokata.

Slučaj L.K. – Osnovni sud u Podgorici donio je Rješenje, protiv L.K. građanke albanske nacionalnosti tužene radi razvoda braka. Rješenjem se nalaže da podnesak koji je podnijela na albanskom jeziku dostavi na jezik koji je u službenoj upotrebi u sudu u roku od tri dana a da će, ukoliko bude vraćen bez ispravke, biti odbačen. L.K. razumije jedino albanski jezik. Na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, GA je, kroz test otvorenosti sudova za građane, zatražila 11. maja 2012. godine od Osnovnog suda u Podgorici i Višeg suda u Podgorici, informaciju da li je ovakvo postupanje praksa sudova i koji jezici su u službenoj upotrebi. Ipak, odgovor do objavljivanja izvještaja nijesmo dobili. Zakon o parničnom postupku Crne Gore definiše da stranke i drugi učesnici u postupku imaju pravo da, u postupku pred sudom, upotrebljavaju svoj jezik ili jezik koji razumiju, da se pozivi, odluke i druga sudska pismena upućuju strankama i drugim učesnicima u postupku na jeziku koji je u službenoj upotrebi u sudu. Ako je u sudu u službenoj upotrebi i neki od jezika nacionalnih manjina, sud će na tom jeziku dostaviti sudska pismena onim strankama i učesnicima u postupku koji su pripadnici te nacionalne manjine i u postupku se služe tim jezikom. Po istom Zakonu, stranke i drugi učesnici u postupku upućuju sudu tužbe, žalbe i druge podneske na jezik koji je u službenoj upotrebi u sudu i mogu upućivati sudu svoje podneske i na jeziku nacionalnih manjina koji nije u službenoj upotrebi u sudu, ako je to u skladu sa zakonom. Zakonom o manjinskim pravima i slobodama definisano je da manjinski narodi i druge manjinske nacionalne zajednice i njihovi pripadnici imaju pravo na upotrebu svog jezika i pisma, između ostalog, u upravnom i sudskom postupku i u vođenju upravnog i sudskog postupka. Advokat koji zastupa L.K. kazao je istraživaču GA da je nakon njegovog obraćanja sudu i

ukazivanja na odredbe važećeg zakona i međunarodnih dokumenata, sud angažovao tumača koji je preveo tužbu i priloge. Međutim, advokat je kazao da sud nije postupak vratio na početak jer su ranije bile preduzete brojne pravne radnje koje mogu nanijeti štetu L.K.

Slučaj Bulatović - Vrhovni sud Crne Gore donio je odluku da država isplati 2.000 eura Željku Bulatoviću, koji je osuđen zbog ubistva Samira Usenagića, zbog povrede prava na pravično suđenje. Ubistvo se dogodilo 8. maja 2001. godine, a suđenje je trajalo oko deset godina.

Notari – NVO Evropska dijaspora Crne Gore saopštila je 26. maja 2012. godine da je uvođenje notarskih usluga biznis barijera za dijasporu. Oni su ocijenili da notari komplikuju proceduru imovinsko – pravnih odnosa. Iz Notarske komore Crne Gore odgovorili su 29. maja na ovaj stav tvrdnjama da je u pitanju ili nerazumijevanje ili nečija potreba da se izvrši javni pritisak i izbjegnju zakonske norme.

VIII Sloboda izražavanja, okupljanja i mirnog udruživanja

a. Sloboda izražavanja

GA je i u ovom kvartalu registrovala incidente, prijetnje i pritiske koji značajno ugrožavaju slobodu medija i nezavisnost novinara. Savjet Evrope je 5. juna 2012. godine saopštio da je novinarstvo opasna profesija i u Evropi gdje ima registrovanih fizičkih napada na novinare i da fizičkih napada ima, između ostalih država, i u Crnoj Gori.

Dana 29. maja 2012. godine osnovano je drugo samoregulatorno tijelo, Savjet za štampu. Osnivači su dnevne novine Dan i Vijesti i nedjeljnik Monitor. Nakon osnivanja dva tijela za samoregulaciju na nacionalnom nivou 11. aprila 2012. godine, u Pljevljima je osnovan Samoregulatorni savjet za lokalnu i periodičnu štampu. Ovom tijelu pristupilo je 11 medija.

Dana 27. maja 2012. godine obilježena je osma godišnjica od ubistva urednika dnevnih novina „DAN“, Duška Jovanovića. Vlasti do danas nijesu identifikovale i sudski procesuirale izvršioca i naručioca ubistva. Jedini osuđeni, za saizvršilaštvo na 19 godina kazne zatvora je Damir Mandić.

Olivera Lakić - Suđenje zbog napada na novinarku Oliveru Lakić počelo je 28. maja 2012. godine. Novinarka koja je pretučena 7. marta 2012. godine, potvrdila je da ju je napao Ivan Bušković. Optuženi Bušković negirao je tvrdnje da je izvršio napad na Lakićku. Ona je od februara 2011. godine počela dobijati prijetnje a sve je počelo kada je počela objavljivati tekstove o sumnjivom poslovanju fabrike duvana „Tara“ u Mojkovcu. Zbog ugrožavanja sigurnosti novinarki Lakić zbog pisanja o poslovanju fabrike duvana „Tara“, Osnovni sud u Podgorici osudio je Slavka Musića na četiri mjeseca zatvora, dok je Marko Piper oslobođen optužbi. Suđenje optuženom Buškoviću nastavlja se 17. jula 2012. godine.

Marko Milačić – Novinar Marko Milačić objavio je 8. aprila 2012. godine informaciju da ga je Veselin Barović, bliski prijatelj bivšeg premijera Mila Đukanovića vrijeđao i prijetio. Prema tvrdnjama Milačića, Barović mu je u lokalu „Najs vajs“ u Podgorici kazao „ako me još jednom pomeneš j... ti majku“. Milačić je saopštio da mu je obezbjeđenje Barovića „izazvalo“ napuknuće kosti šake. Milačić je policiji podnio krivičnu prijavu protiv Barovića. Milačić je bivši novinar Televizije Crne Gore koji je ranije saopštio da je otpušten iz javnog servisa zbog kritika koje je javno iznosio protiv premijer Đukanovića. Grupa novinara, NVO aktivista, univerzitetskih profesora, preduzetnika i izdavača osudili su 9. aprila 2012. godine napad na novinara Milačića i pozvali premijera Igora Lukšića da saopšti šta su u konkretnom slučaju uradili policija i tužilaštvo. Medijska organizacija jugoistočne Evrope (SEEMO) 10. aprila 2012. godine osudila je napad na Milačića.

Prijetnje novinarima Vijesti – Nakon pisanja teksta o Lutriji Crne Gore novinari Vijesti Rajko Milić i Zdravko Vučinić dobili su prijetnje u formi pjesme o ubistvu. Pjesma je poslata mailom kao odgovor na tekst „Kocka u rukama Mićunovića i Grbovića“ od 11. aprila 2012. godine. U tekstu se optužuje vlasnik UPIS-a Sava Grbović da, zajedno sa svojim prijateljem Branislavom Mićunovićem, koristi prijateljske veze sa vrhom države da bi ostvarivali monopol u biznisu igara na sreću, i da su njih

dvojica, upravo vezama sa vrhom države, omogućili sebi ekstra profit. Nakon što su iz Vijesti podnijeli krivičnu prijavu Vrhovnom državnom tužilaštvu protiv NN lica iz Udruženja priređivača igara na sreću (UPIS), sa čijeg maila je stigla pjesma, naloženo je da Osnovno državno tužilaštvo i policija odmah preduzmu radnje po službenoj dužnosti. Glavni urednik "Vijesti" Mihailo Jovović saopštio je: „U nedostatku argumentacije kojom bi osporili ili demantovali navode iz teksta 'Branov i Džigijev monopol štiti država', UPIS traži objavljivanje pjesme u kojoj se implicira ubistvo lica sa imenom Rajko i to od strane mafije. S obzirom na to da su novinari i zaposleni u 'Dejli Presu' godinama izloženi prijetnjama i fizičkim napadima, i da se na štetu imovine 'Vijesti' vrše teroristički akti, obraćanje UPIS-a doživljavamo kao ozbiljnu prijetnju, posebno u svjetlu čijih interesa to udruženje nastupa. Normalno je da sve te činjenice kod kolega izazivaju osjećaj ugroženosti i nesigurnosti, ali to je ambijent koji je kreirala ova vlast i u kome mi već funkcionišemo desetak godina". Ispred UPIS-a odgovorio je Sava-Džigi Grbović kog su Vijesti označile da zajedno sa Branislavom Mićunovićem, stoji iza kompanija "Lutrija" i "Džek pot". Grbović nije precizirao ko je autor prijetnji i uvreda a saopštio je da je riječ o dopadljivoj, šarmantnoj i duhovitoj pjesmi, a ne prijetnji, dodavši da pjesma "ne može nikoga da uvrijedi i nikome da prijete". Sa druge strane, Privredna društva Lutrija Crne Gore i Džek pot, čiji su vlasnici Grbović i Mićunović, podnijeli su tužbu protiv dnevnih novina Vijesti i MANS-a zbog, kako su naveli u tužbi, višemjesečnog tendencioznog dezinformisanja javnosti na štetu ovih privrednih društava. Tužbom je zatražena odšteta od pet hiljada eura. Tužiocima su naveli da su Vijesti odbile da objave odgovore koje su im dostavljali.

Slučaj Drljević - Dnevne novine Dan 18. aprila 2012. godine saopštile su da državno tužilaštvo vrši opstrukciju u procesuiranju osumnjičenih za napad na njihovog urednika sportske redakcije Veselina Drljevića. Dan je naveo da ni nakon mjesec dana od završetka istrage tužilaštvo nije podnijelo optužnicu protiv dvojice osumnjičenih za napad. Novine Dan 27. juna 2012. godine pisale su da se i sudski postupak odugovlači. Drljević je ocijenio postupak kao nastavak farse crnogorskog pravosuđa.

Slučaj Komnenić – Vijeće podgoričkog Osnovnog suda 18. aprila 2012. godine dostavilo je rješenje novinaru Petru Komneniću kojim mu se ponovo određuje četvoromjesečni zatvor zato što nije izvršio uplatu od tri hiljade eura kazne za klevetu po tužbi bivšeg predsjednika Višeg suda Ivica Stankovića. Stanković je tužio Komnenića zbog teksta u nedjeljniku „Monitor“ u kom je Komnenić pisao o nezakonitim mjerama tajnog nadzora sprovedenim nad više crnogorskih sudija. Komnenić je kazao da je pravosuđe umjesto sa njim trebalo da se pozabavi sa ljudima koji su bili predmet njihovog pisanja i ostao pri stavu da neće platiti ovu kaznu jer presudu smatra „sramotnom“. Viši sud je dao sugestiju Osnovnom sudu da kaznu zatvora zamijeni u kaznu rada u javnom interesu ali je to Osnovni sud ignorisao. Advokat Komnenića Veselin Radulović uložiti će žalbu na novo rješenje Osnovnog suda.

Slučaj Novaković – Novinar Marko Novaković 24. aprila 2012. godine saopštio je da ga je direktor NTV Montena Đuro Vučinić otpustio sa posla jer je objavio tekst u dnevnim novinama „Vijesti“ u kojem kritikuje vladajuću Demokratsku partiju socijalista. Vučinić je za medije kazao da način na koji je Novaković iznio tekst i kako ga je napisao ne priliči nikome ko ima bilo kakve veze sa „Montenom“ te da Novaković nije bio više od godinu dana zaposlen u ovoj televiziji već da je samo pravio emisiju „oči u oči“ preko svoje firme.

b. Sloboda mirnog okupljanja i udruživanja

Zabrana okupljanja bivšim radnicima „Radoja Dakića“ – Podgorička policija zabranila je okupljanje bivšim radnicima „Radoja Dakića“ koje su bili najavili za 25. april 2012. godine. Iako su bivši radnici u zakonskom roku prijavili mirno okupljanje policija je donijela rješenje da se mirno okupljanje zabranjuje jer se mirno okupljanje ne može održati na autoputevima, magistralnim, regionalnim i lokalnim putevima, na način kojim bi se ugrozila bezbjednost saobraćaja i ako bi se s obzirom na vrijeme i broj učesnika ili karakter okupljanja moglo ugroziti kretanje i rad većeg broja građana. Bivši radnici su prijavili mirno okupljanje ispred zgrade Vlade u trajanju od 9h do 11h. Bivši radnici su podnijeli pritužbu direktoru policije Božidaru Vuksanoviću i Odjeljenju za unutrašnju kontrolu rada policije.

Slučaj Milačić – Novinar Marko Milačić 5. maja 2012. godine, prijavio je da ga je nepoznato lice napalo dok je bio u protestnoj šetnji, koju su organizovali Unija slobodnih sindikata, MANS i Studentska unija. Milačić je kazao da ga je to lice udarilo po ruci. Milačić je podnio krivičnu prijavu protiv NN počinioca za kog sumnja da je policijski inspektor.

IX Vjerske slobode

Vlada još uvijek nije imenovala pomoćnika ministra za vjerska pitanja u Ministarstvu pravde i ljudskih prava. U redovnoj komunikaciji istraživaču GA predstavnici manjih vjerskih zajednica potvrdili su da značajnijih slučajeva kršenja ljudskih prava prema pripadnicima pomenutih vjerskih zajednica u ovom kvartalu nije bilo. Vladimir Čizmanski, predstavnik vjerske zajednice Hristova crkva braće u Podgorici, saopštio je da je ponašanje prema njegovoj vjerskoj zajednici korektno i da se osjeća napredak u odnosu na prethodni period. Vlada u ovom periodu nije nastavila potpisivanje Ugovora sa vjerskim zajednicama. Do sada ugovori su potpisani sa Katoličkom crkvom, Islamskom i Jevrejskom zajednicom. Iz SPC su nekoliko puta javno pozivali Vladu da uredi odnose i sa ovom vjerskom zajednicom smatrajući to kao obavezu koja proizilazi i iz Ustava Crne Gore.

Prekid skupa Jehovinih svjedoka – Zbog incidenta koji se dogodio 17. aprila 2011. godine kada je došlo do prekida vjerskog skupa Vjerske zajednice Jehovini svjedoci suđeno je pred Osnovnim sudom u Danilovgradu svešteniku Slobodanu Zekoviću zbog krivičnog djela sprečavanje javnog skupa. Jehovini svjedoci iskazali su nezadovoljstvo načinom na koji je tužilaštvo postupilo jer nije uvažilo optužbe za sva krivična djela za koja su optužili sveštenika Zekovića. Osnovni sud u Danilovgradu je donio presudu kojom okrivljeni Slobodan Zeković se oslobađa jer nije prekinuo javni skup već vjerski skup. Predstavnik Jehovinih svjedoka Damir Porobić istraživaču GA je kazao da je advokat koji ih zastupa ali i tužilaštvo uložilo žalbu na presudu Osnovnog suda u Danilovgradu i to Višem sudu u Podgorici. Viši sud je potvrdio prvostepenu presudu. Porobić je istakao da što se tiče ostalih krivičnih dela i osumnjičenih, očekuju da se zakaže glavni pretres u Osnovnom sudu u Podgorici. Na kraju Porobić je dodao da ne odustaju i da će se najverovatnije obratiti Evropskom sudu u Strazburu.

Slučaj Kolašin – Advokat Dalibor Kavarić dostavio je GA informaciju da je 14. maja 2012. godine, između 9h i 10h, u prostorijama filijale za Upravne i unutrašnje poslove Kolašin, pravoslavnoj monahinji Petri Petrović saopšteno „da je naređeno od vrha vlasti“ da svo pravoslavno sveštenstvo i monaštvo, koje nema crnogorsko državljanstvo, mora, prije isteka privremenog boravka, to jeste najkasnije do 23. jula 2012. godine napustiti Crnu Goru. Po navodima ovakav odgovor Petra Petrović je dobila kada se interesovala za svoj predmet po zahtjevu za produženje privremenog boravka, kod službenice te područne jedinice Ljubice Bojić. GA je saopšteno da je Ljubica Bojić putem telefona pozvala svoju koleginicu Draganu Vujisić, koja je saopštila monahinji Petrović da ukoliko ne napuste državu dobrovoljno da im je naređeno da ih privedu kod Sudije za prekršaje, pa da ih prinudno izbace iz Crne Gore. GA je od Filijale za upravne unutrašnje poslove Kolašin dobila informaciju da navedene službenice nijesu službenice ove institucije već Uprave policije Ispostave Kolašin. GA je dva puta slala dopis Ispostavi policije u Kolašinu u vezi sa navodima koje je GA dobila i informacije od Filijale za upravne unutrašnje poslove Kolašin da su u pitanju službenice policije, ali do objavljivanja izvještaja nijesmo dobili povratnu informaciju. Advokat Dalibor Kavarić, koji zastupa sveštenike iz Kolašina, saopštio je istraživaču GA da je svim sveštenicima iz Kolašina odbijen zahtjev za produženje privremenog boravka.

Upravni sud ukinuo je rješenje Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) o protjerivanju sveštenika SPC Siniše Smiljića. Smiljić je protjeran 28. juna 2011. godine zbog remećenja javnog reda i mira. Paroh Velibor Džomić saopštio je da je Organ za prekršaje odbacio prekršajnu prijavu protiv Smiljića koju je podnio MUP. Džomić je za Vijesti saopštio: „U veliki četvrtak smo dobili dobili presudu kojom je usvojena tužba koju smo sa advokatom Draganom Šočem pripremili i uložili Upravnom sudu povodom deportacije sveštenika Smiljić na Vidovdan prošle godine. Od tada smo više puta isticali da su prekršeni brojni zakonski propisi i da su rješenja o deportaciji sveštenika nezakonita i da je posebno

besmislena mjera zabrane ulaska Smiljića u Crnu Goru na period od godinu. Sa druge strane Smiljić je predstavljan kao „huligan i probisvjet“ i minimum koji očekujemo od onih koji su to činili jeste jedno ljudsko izvinjenje i Smiljiću i Mitropoliji i građanima koji su obmanuti“.

Upravni sud 12. juna 2012. godine donio je presudu kojom se poništava rješenje koje je MUP donio u slučaju zahtjeva za privremeni boravak sveštenika iz Pljevalja. Takođe, Upravni sud u maju je poništio rješenje MUP-a kojim je svešteniku SPC Veliboru Džomiću odbijen zahtjev za privremeni boravak u Crnoj Gori. Džomiću nije dato da produži boravak u Crnoj Gori iako u njoj boravi i radi kao svešteno lice 17 godina, zbog toga što je Agencija za nacionalnu bezbjednost navodno dostavila mišljenje da Džomić ugrožava nacionalnu bezbjednost i javni red i mir. Velibor Džomić nikada nije upoznat sa tim dokumentom i najavio je novi postupak. Džomić je optužio lidera Socijal demokratske partije Ranka Krivokapića da proganja sveštenike SPC. Ministar Ivan Brajović, nakon ovoga, javno je najavio da je "pokrenut novi postupak protiv Velibora Džomića".

X Zaštita ličnih podataka

Zaštita ličnih podataka još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou, ipak ohrabruje što je ova tematika sve više prisutna u javnosti. Agencija za zaštitu ličnih podataka i GA potpisale su Memorandum o saradnji i uzajamnoj podršci pri realizaciji projekata iz ove oblasti.

Zakoni – U skupštinskoj proceduri nalazi se Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Agencija za zaštitu ličnih podataka podnijela je 24. aprila 2012. godine Ministarstvu pravde i ljudskih prava Predlog za izmjenu Zakonika o krivičnom postupku. Agencija je predložila: Izmjenu Zakonika o krivičnom postupku tako što će se za pribavljanje podataka iz telekomunikacionog saobraćaja morati obezbijediti sudska naredba; da ZKP propiše da svi podaci dobijeni od operatera, a tiču se telekomunikacionog saobraćaja, moraju biti uništeni nakon okončanja postupka predviđenog ZKP-om. Predloženo je i da se način uništavanja predvidi po uzoru na isti postupak u vezi materija pribavljenog mjerama tajnog nadzora (MTN); da ZKP propiše da i je kod prikupljanja podataka o telekomunikacionom saobraćaju policija kao i kod MTN obavezna da dostavi izvještaj tužiocu, a ovaj sudu o pribavljenom materijalu; da ZKP propiše da i kada se radi o prikupljanju podataka iz telekomunikacionog saobraćaja, kao i kod MTN, sudija za istragu, pored naredbe kojom određuje ovu mjeru izdaje i poseban nalog u kojem se navodi samo telefonski broj lica u odnosu na čiji se prikupljaju podaci o telekomunikacionom saobraćaju. Takav nalog policija potom predaje pravnom licu koje se bavi pružanjem usluga iz oblasti telekomunikacija. Agencija je predložila i izmjenu ovog Zakonika u dijelu koji se odnosi na uzimanja uzorka DNK od strane policije. Agencija je navela da polazeći od činjenice da sa aspekta Zakona o zaštiti podataka o ličnosti DNK predstavlja podatak posebne kategorije, čija obrada zahtijeva i posebne mjere zaštite, treba uzeti u razmatranje izmjenu ZKP-a u dijelu nadležnosti za uzimanje DNK. Član 257 ZKP u tački 2 navodi da se policiji daje ovlaštenje da uzme uzorak DNK za analizu. Uzorak za DNK analizu morao bi se uzimati isključivo kao uzorak pljuvačke, jer je to najmanje invazivna radnja. Ova odredba (član 257 stav 2) je u izvesnoj mjeri u koliziji sa odredbom člana 277 stav 2, pa bi trebalo tumačiti da policija samo na zahtjev ili po odobrenju državnog tužioca može uzeti uzorak pljuvačke radi DNK analize, ako je to potrebno za svrhe krivičnog postupka.

Javni spiskovi – U junu je problematizovan postupak objavljivanja javnih lista studenata i đaka na fakultetima i školama. Predstavnici studenata smatraju da se objavljivanjem javnih lista, bore protiv korupcije jer se tako dobijaju garancije da nije bilo namještanja prilikom upisa. Predstavnik kancelarije Komeserijata za informacije Slovenije, Klement Mišić kazao je istraživaču GA 31. maja 2012. godine da se javnim objavljivanjem ovih rang lista krši legislativa u oblasti zaštite podataka o ličnosti.

Elektronski registar NVO – GA se u martu 2012. godine obratila Veselinu Vučkoviću, pomoćniku ministra unutrašnjih poslova, sa molbom da ovo ministarstvo razmotri predlog da se Elektronski registar NVO, koji je postavljen na sajtu ministarstva, proširi u dijelu mogućnosti pretrage i

po licima. Veselin Vučković, pomoćnik ministra odgovorio je GA da za uvođenje opcije da se registar NVO pretražuje po licima nema pravnog osnova. Vučković je istakao da Zakon o zaštiti ličnih podataka, propisuje da se lični podaci mogu obrađivati samo ako za to postoji pravni osnov, te da shodno navedenom Zakonu i pretraživanje je obrada ličnih podataka. Vučković je kazao i da je obavio konsultacije sa odgovornima za praćenje propisa iz oblasti zaštite ličnih podataka. GA se 3. aprila 2012. godine obratila Agenciji za zaštitu ličnih podataka sa molbom da iznese svoje mišljenje. Agencija je 17. aprila 2012. godine dostavila mišljenje GA u kojem je navela da omogućavanje pretrage po licima (imena i prezimena) u elektronskoj bazi NVO nije u suprotnosti sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. GA se zatim 19. aprila 2012. godine ponovo obratila Ministarstvu unutrašnjih poslova sa Inicijativom za obezbjeđivanje mogućnosti pretrage po licima u registru nevladinih organizacija. Do objavljivanja izvještaja nijesmo dobili odgovor na podnijetu Inicijativu.

Objavljivanje rezultata analize krvi – Uprava policije veoma često objavljuje rezultate analiza krvi učesnika u sabračajnim nezgodama ili u incidentima kršenja javnog reda i mira. GA se 8. juna 2012. godine obratila Agenciji za zaštitu ličnih podataka sa zahtjevom za zaštitu prava zbog toga što je Uprava policije objavila informaciju o rezultatima analize krvi Slavka Perovića, nakon incidenta u Herceg Novom, u kojem je zadobio teške tjelesne povrede. Uprava policije je saopštila da je kod Perovića nakon analize krvi utvrđeno prisustvo alkohola od 1,55%. Do objavljivanja izvještaja Agencija nije obavijestila GA o postupanju po zahtjevu.

Presude – GA se 21. juna 2012. godine obratila Agenciji za zaštitu ličnih podataka za davanje mišljenja da li se krše prava iz oblasti zaštite ličnih podataka ukoliko se od sudova traže pravosnažne presude u kojima su državni službenici osuđeni za kršenje ljudskih prava. Naime, GA je od Osnovnog suda u Kotoru tražila presudu po broju i imenu osuđenog policijskog službenika i informaciju da li je presuda pravosnažna. Osnovni sud u Kotoru je odbio pristup svim traženim informacijama, a u obrazloženju je naveo da to čini na osnovu člana 9 Zakona o slobodnom pristupu informacijama i Načelnog pravnog stava Vrhovnog suda Crne Gore. Sud nije uzeo u obzir javni interes koji predviđa Zakon o slobodnom pristupu informacijama i čak i sam član na koji se Sud pozvao. Sud nije mjerio šta je važnije, da li da javnost zna da li je policijski službenik koji i dalje radi u policiji osuđivan za kršenja ljudskih prava ili interes policajca da se takva informacija ne zna. Načelni pravni stav na koji se sud pozvao definiše da se neće dozvoliti pristup informaciji kada se traži pojedinačna tačno određena odluka. Načelni stav je dao isključivo rješenje i nije ostavio mogućnost razmatranja svakog pojedinačnog slučaja. Drugi sudovi u Crnoj Gori dozvolili su pristup informacijama kada je GA tražila iste informacije. Odgovor od Agencije do objavljivanja izvještaja nijesmo dobili.

Slučaj 'Operacija' – Početkom juna u 'Pobjedi' je objavljeno više tekstova o video snimku operacije uklanjanja vibratora iz tijela muškarca koji je putem mobilnih telefona bio dostupan. Aleksa Ivanović iz Agencije za zaštitu ličnih podataka javno je reagovao i osudio ugrožavanje privatnosti pacijenata. Na osnovu navoda u javnosti je bio poznat i identitet pacijenta. Ivanović je rekao da su u pitanju informacije iz posebne kategorije ličnih podataka, za koje je propisan poseban sistem zaštite. Ministarstvo zdravlja se oglasilo i naložilo istragu. Iz Ministarstva su saopštili da je istraga pokazala da nije prekršen etički kodeks, niti Zakon o privatnosti i pravu pacijenata. No, protiv šest zaposlenih je pokrenut disciplinski postupak zato što su, kako je saopšteno iz Ministarstva „mimo operacione sale i suprotno stavovima nauke i prakse, snimili preparat“. Iz Ministarstva su saopštili da je zbog učinjene lakše povrede radne dužnosti zaposlenima izrečena disciplinska mjera, novčana kazna u visini 10% mjesečne zarade zaposlenih, u trajanju od dva mjeseca.

XI Diskriminacija

GA je u ovom kvartalu registrovala prijavljene slučajeve diskriminacije nad osobama sa invaliditetom, po nacionalnoj osnovi, diskriminaciju Roma, pripadnika seksualnih manjina i radnika.

a. Diskriminacija osoba sa invaliditetom (OSI)

Osobe sa invaliditetom i dalje spadaju u jednu od najviše diskriminiranih grupa u društvu. Nadležne državne institucije ne čine maksimum napora da se stanje mijenja. Marina Vujačić, predstavnik NVO Udruženje mladih sa hendikepom u Savjetu za brigu o licima sa invaliditetom, 4. juna 2012. godine saopštila je da će predstavnici NVO u Savjetu tražiti od nadležnih institucija da u narednom periodu intenziviraju aktivnosti koje se tiču arhitektonske pristupačnosti javnih institucija. Drugi zahtjev članova Savjeta koji dolaze iz NVO sektora biće da Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom postane nezavisna institucija. U dosadašnjem radu novac iz ovog Fonda, najvećim dijelom, nije trošen za potrebe lica sa invaliditetom. Vujačićka je kazala da je i sama predala zahtjev za opremu radnog mjesta i finansiranje zarada ali ta sredstva joj još nijesu uplaćena pod izgovorom da nema novca iako se u Fond svake godine uplati više miliona eura. Vujačićka je u junu pozvala ministra rada i socijalnog staranja Suada Numanovića da zakaže konstitutivnu sjednicu Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom.

Goran Macanović, iz Organizacije slijepih za Nikšić, Šavnik i Plužine, za dnevne novine „Dan“ 18. aprila 2012. godine saopštio je da je pristupačnost objektima u javnoj upotrebi u opštini Nikšić na minimalnom nivou.

Slučaj Duška Rakočevića – Duško Rakočević iz Mojkovca javno je saopštio 25. aprila 2012. godine da je razočaran odnosom Suada Numanovića, ministra rada i socijalnog staranja, kada mu je saopštio da ne može da ostvari pravo na ličnu invalidninu. Rakočević boluje od teškog oblika cerebralne paralize. On je saopštio da će biti prinuđen na štrajk glađu jer od 33 eura koliko prima od Zavoda za zapošljavanje ne može da obezbijedi egzistenciju.

Slučaj Danijele Vušurović - Danijela Vušurović je, nakon što je krajem prošle godine pri izlasku s kolicima pala sa stepenika Opštine Nikšić i pritom se povrijedila, pokrenula tužbu zbog diskriminacije. Opština u tom trenutku nije imala pristupnu rampu. Suđenju koje je povodom tog događaja bilo zakazano za 6. april, Danijela Vušurović nije prisustvovala jer Osnovni sud u Nikšiću nema neophodnu rampu koja omogućava pristup osobama sa invaliditetom. Vušurović je saopštila da je podnijela tužbu kojom se od Opštine Nikšić zahtijeva nadoknada štete od 10.000 eura.

b. Diskriminacija Roma, Egipćana i Aškalija

U susret Međunarodnom danu Roma na sjednici Odbora za rodnu ravnopravnost koja je održana 6. aprila, predstavnica Roma, Fana Delija ocijenila je da se položaj te populacije poboljšao u odnosu na prethodnu deceniju i da o tome svjedoči sve veći broj kako aktivistkinja za bolji položaj tako i veća prava u društvu. Romkinje i Egipćanke u Crnoj Gori izložene su najgrubljim oblicima kršenja osnovnih ljudskih prava kao što su prisilni brakovi i kupovina i prodaja djevojčica, dok je svaka druga pripadnica RAE populacije svakodnevno izložena porodičnom nasilju. Zaključeno je takođe da se radi po posebno teškom položaju Romkinja jer one trpe dvostruku diskriminaciju - kao pripadnice manjine i na osnovu pola. Povodom 8. aprila, svjetskog dana Roma, održana je predstava pod nazivom „Svadba“ u Nikšiću, Podgorici i Herceg Novom. Predstavu je podržao Fond za manjine i Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava. Predstavu je pripremio Rom Sokolj Beganaj, savjetnik u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. Beganaj je saopštio da tradicija koči bolji život Roma, što je ovom predstavom želio da pokaže. Poslanik i član Odbora za ljudska prava i slobode, Koča Pavlović je povodom svjetskog Dana Roma saopštio da su za popravljavanje položaja Roma potrošena značajna sredstva ali da su izostali

rezultati i da je stanje čak i lošije. Isen Gaši, predsjednik Nacionalnog savjeta Roma, saopštio je da su Romi u Crnoj Gori najugroženija kategorija društva.

Napad na Fanu Deliju, aktivistkinju NVO Centar za romske inicijative – Područni organ za prekršaje iz Nikšića kaznio je Bojana Kruščića sa 400 i Refata Zverotića sa 300 eura zbog napada na Fanu Deliju, izvršnu direktoricu NVO Centar za romske inicijative iz Nikšića. Delija je istraživaču GA saopštila da je pretrpjela uvrede i dobila udarac od Bojana Kruščića. Incident se dogodio 23. maja 2012. godine oko 19 sati u naselju Budo Tomović, u Nikšiću.

c. Diskriminacija po nacionalnojsnovi

Pripadnici manjinskih naroda još uvijek nijesu dovoljno zastupljeni u državnih institucijama a Vlada u ovom kvartalu nije pokretala značajnije aktivnosti i mjere da se takvo stanje promijeni. Crnogorci su prezastupljeni i dalje, dok su sa druge strane pripadnici svih drugih naroda podzastupljeni. Predrag Pajović, potpredsjednik Opštinskog odbora Nove srpske demokratije u Danilovgradu, saopštio je 18. aprila 2012. godine, da je broj zaposlenih Srba u opštinskoj administraciji osam od 120 zaposlenih. Prema poslednjim podacima Monstata, u Danilovgradu živi 18.472, od tog broja Srba je 5.001. Pajović je istako da su Srbi u Danilovgradu diskriminirani i po političkoj osnovi.

Branislav Vešović, predsjednik Srpskog kulturnog centra „Župan Prvoslav“ ocijenio je 13. maja 2012. godine, da su pripadnici srpskog naroda u Beranama i Crnoj Gori diskriminirani u svim životnim oblastima i da to poprima krajnje zabrinjavajući karakter. Vešović je kazao da se takvo stanje najviše ogleda kroz političko zapošljavanje gdje se pripadnicima srpskog naroda uskraćuje pravo na rad.

d. Diskriminacija pripadnika LGBT

Direktor NVO LGBT Forum Progres, Zdravko Cimbalević najavio je održavanje Povorke ponosa za jun 2013. godine. Ova NVO prosljedila je Vladi zahtjev za formiranje organizacionog odbora. Povorka ponosa već je jednom bila planirana za 31. maj 2011. godine, ali su organizatori odustali, smatrajući da vlasti nijesu pružile adekvatnu političku podršku. Nedjelju dana nakon što je Ombudsman pružio podršku održavanju povorke ponosa, nepoznati počinioci zapalili su zastavu duginih boja koja je u znak podrške bila postavljena ispred zgrade Ombudsmana. NVO Forum Progres osudio je ovo nedjeljo, a policija je pokrenula istragu.

Na seminaru „Uloga profesionalnog medijskog izvještavanja u zaštiti ljudskih prava LGBT osoba“ koji je organizovala NVO Juventas, saopšteno je da je 2011. godine objavljeno 770 članaka o seksualnim manjinama, što je tri puta više u odnosu na 2010. godinu. U negativnom kontekstu bilo je napisano 5% tekstova.

Incident na Vučju - Kako su mediji prenijeli 23. maja 2012. godine, biciklistička trka koja je održana u Nikšiću na Vučju završena je verbalnim i fizičkim sukobom između Zorana Cimbalevića iz BK „Nikbajka“ i Branka Cerovića iz BK „Perun“. Razlog za, prvo verbalni a potom i fizički sukob između Cimbalevića i Cerovića, bio je oduzimanje zlatne medalje članu "Nikbajka" Danilu Janjuševiću. Cimbalević je saopštio da mu je, kad su se strasti stišale, Cerović, organizator i direktor BK "Perun" kazao da ne želi više da ima posla sa "Ciganima i pederima". BK „Nikbajk“ saradivao je na projektima sa nevladinom organizacijom 'Fondacija za stipendiranje Roma' a brat Zorana Cimbalevića, Zdravko Cimbalević je prvi javno deklarirani homoseksualac u Crnoj Gori.

NVO Juventas je tokom kampanje obilježavanja 17. maja, Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije snimila incident u kom se vidi da grupa mladića cijepa postere i psuje aktiviste Juventasa. NVO Juventas je slučaj prijavila policiji i dostavila snimak na uvid. Na snimku se navodno prepoznaje Ugješa Boljević, član Studentske unije. NVO LGBT Forum Progres zatražio je 5. juna 2012. godine, od lidera Studentske unije izvinjenje i da se jasnije postavi prema poštovanju ljudskih prava

seksualnih manjina u Crnoj Gori. Generalni sekretar Studentske unije, Ivan Bulić, iako smatra da ne treba povezivati Uniju sa ovim incidentom, izvinio se LGBT populaciji.

NVO Juventas saopštila je u junu da na osnovu rezultata istraživanja, koje je sprovedeno u 32 škole u novembru 2011. godine, 46% srednjoškolaca u Crnoj Gori smatra da je homoseksualnost bolest i isto toliko njih da homoseksualci nemaju pravo na svoju seksualnu orijentaciju.

Slučaj Cimbalević protiv prof. Radonjić - Sudija Osnovnog suda u Podgorici, Dijana Radulović povukla je tužbeni zahtjev zbog zaštite od diskriminacije protiv univerzitetskog profesora Slobodana Radonjića, zbog toga što je tužilac, izvršni direktor LGBT Forum Progres Zdravko Cimbalević zakasnio na ročište, kako je tvrdio dva minuta. Cimbalević je upućen na novu tužbu, koja kako je saopštio nije moguća, jer prema zakonu o diskriminaciji moguće je podnijeti tužbu u roku od 90 dana od akta diskriminacije, a od tada je prošlo 10 mjeseci. Cimbalević je takođe saopštio medijima da ga država nije zaštitila od Radonjića koji je kako Cimbalević navodi: „Doveo publiku da bi ga ismijavali i ponižavali i primoravali da uzme u ruke kopije starih udžbenika iz kojih se ranije u Crnoj Gori o homoseksualizmu učilo kao o bolesti“. Cimbalević je zaključio da ovakvim odnosom sudske vlasti dodatno pogoršavaju položaj LGBT osoba u Crnoj Gori.

e. Diskriminacija radnika

Slučaj rudnik „Šuplja stijena“ – Četrnaest radnika pljevaljskog rudnika „Šuplja stijena“ dobili su otkaz nakon pisanja vlasniku rudnika, Veselinu Pejoviću da im se povećaju plate. Radnici tvrde da im je Pejović zabranio dalji rad u rudniku, iako im ugovori traju još tri mjeseca. Radnici su istakli da se njihove plate kreću u iznosu od 300 do 350 eura. Prema njihovim tvrdnjama, na njihova radna mjesta uposleni su novi radnici.

Slučaj Šabotić – Ifeta Šabotić javno je saopštila 30. maja 2012. godine, da je dobila otkaz nakon što je ostala u drugom stanju. Šabotić je radila u pekari „Maroš“ u Podgorici. Ona je istakla i da je duže vremena tražila od vlasnika pekare da je osigura, što on nije uradio.

Slučaj Vujović – Momir Vujović, radnik kompanije „Panto market“ javno je saopštio 13. juna 2012. godine, da je na poslu diskriminisan, šikaniran i da mu je zdravlje narušeno zbog teških poslova na koje je raspoređivan. Iako se zaposlio na radno mjesto prodavac, nedugo zatim dobijao je naređenja od šefa da mora istovariti šlepere, ribati magacin. Vujović je naveo da je zbog teških poslova njegovo zdravlje narušeno i da se nakon toga operisao o svom trošku. Ukoliko neko nije htio ili nije mogao da obavi posao, šefovi su govorili da ima ko može, naveo je Vujović. On je kazao da se žalio inspekciji rada i pomoćnici ministra rada i socijalnog staranja, Vesni Simović, ali su mu, kako tvrdi, saopštili da mu ne mogu pomoći.

Slučaj Cetinje – Sedamnaest radnika zaposlenih u Javnom komunalnom preduzeću Cetinje, zatražili su smjenu Saše Zvicera, vršioca dužnosti direktora tog preduzeća, optužujući ga za mobing. Radnici su kazali da su dobijali i prijetnje zbog organizovanja zbora od direktora, da im je zadavao teške poslove sa nerealno kratkim vremenom za njihovo obavljanje ili da je davao zadatke na kraju radnog dana, čime je produžavao radno vrijeme. Zvicer je za medije izjavio da je inicijativu za njegovu smjenu potpisalo 17, od 70 radnika, zbog preraspoređivanja na druga radna mjesta, zbog viška u pojedinim organizacionim cjelinama preduzeća. On je dodao da je ovo reakcija zbog sprovođenja disciplinskog postupka protiv određenog broja radnika zbog povrede radnih obaveza.

XII Prava djeteta

Prava djeteta još uvijek nijesu na zadovoljavajućem nivou. Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori 20. aprila 2012. godine, predstavila je studiju o siromaštvu djece u Crnoj Gori. Istraživanje je pokazalo da je svako deseto dijete u Crnoj Gori siromašno i da ih je najveći broj do pet godina a skoro tri od četiri siromašna djeteta žive u udaljenom seoskom području bez osnovnih servisa. Iz Fondacije za stipendiranje Roma saopšteno je 12. juna 2012. godine, da država ne čini dovoljno napora da suzbije prosjačenje.

Na okruglom stolu „Primjena etičkog kodeksa novinara u informisanju o slučajevima seksualnog nasilja nad djecom“, koji je održan 18. juna 2012. godine, Nevenka Stanković, zamjenica Ombudsmana saopštila je da je u Crnoj Gori u periodu od 2008. do 2011. godine prijavljeno 68 slučajeva seksualnog uznemiravanja djece i 54 utuženja, a radilo se o djeci starosti između 10 i 16 godina.

Na okruglom stolu 24. aprila 2012. godine, organizovanom povodom međunarodnog broja za nestalu i eksploatisanu djecu (116 000), saopšteno je da iako taj broj u Agenciji za telekomunikaciju postoji još od 2009. godine, on još nije aktivan u Crnoj Gori. Ljiljana Raičević, izvršna direktorica NVO Sigurna ženska kuća, istakla je da je ta NVO dvije godine zainteresovana za to da bude nosilac tog projekta u Crnoj Gori. Evropska komisija dodijelila je ovaj broj kao specijalan broj za nestalu i eksploatisanu djecu.

Na osnovu podataka koje je saopštio MONSTAT, prošle godine je podneseno 240 prijava protiv maloljetnih osoba, zbog sumnje da su počinili krivična djela. Od tog broja osuđeno je 154 maloljetnih lica, što je 13% manje u odnosu na 2010. godinu.

Slučaj B.M. – Osnovni sud u Podgorici osudio je B.M. (73) iz Podgorice na tri godine zatvora zbog silovanja trinaestogodišnje djevojčice i nedozvoljenog držanja oružja i eksplozivnih materija. B.M. je, kako se navodi u presudi, više puta silovao trinaestogodišnju djevojčicu od 2010. godine.

Djeca u medijima – Mediji su i u ovom kvartalu izvještavali tako što su objavljivali podatke na osnovu kojih je bilo moguće otkriti identitet djece koja su u sukobu sa zakonom. Član 22 Zakona o medijima definiše da mediji moraju štiti integritet i ne smiju objavljivati identitet maloljetnih osoba umiješanih u krivična djela, bilo kao žrtve ili kao optuženi, osim u slučaju kada se identitet maloljetne osobe koja je pravosnažno osuđena za krivična djela može objaviti ukoliko postoji opravdan interes javnosti da bude upoznata. Isti Zakon u članu 43 predviđa da će se novčanom kaznom od jedne do šest hiljada eura kazniti medij ako prekrši član 22. GA je 5. aprila 2012. godine od Ministarstva kulture zatražila informacije o broju do danas izrečenih prekršajnih sankcija medijima zbog kršenja člana 22 Zakona o medijima i koja je institucija nadležna za gonjenje medija u smislu ovog Zakona i člana 43. Ministarstvo kulture dostavilo nam je odgovore Vijeća za prekršaje u kojima se navodi da u dosadašnjem periodu nije podniet nijedan zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pa samim tim nije izrečena nijedna sankcija po ovom osnovu. Takođe, Vijeće za prekršaje konstatovalo je da Zakonom nije decidno precizirana institucija nadležna za prekršajno gonjenje medija u smislu Zakona o medijima. GA je registrovala dva slučaja u kojima su mediji otkrivali identitet ili podatke na osnovu kojih se mogao utvrditi identitet djece.

Slučaj Bijelo Polje - U incidentu koji je prijavila profesorica istorije iz Bijelog Polja 25. aprila 2012. godine Dnevne novine Dan prenijele su inicijale učenika koga je profesorica optužila da joj je prijetio držeći pištolj da mu popravi ocjenu.

Slučaj Cetinje – Dnevni list „Vijesti“ objavile su 7. juna 2012. godine u rubrici „Vijesti“ informaciju da je policija uhapsila Željka Perišića zbog sumnje da je pretukao maloljetnog M.M. (16) sa Cetinja. U tekstu se navodi i puno ime oca M.M.

XIII Status raseljenih i internoraseljenih lica

Status raseljenih i interno raseljenih lica i dalje se sporo rješava. Duško Marković, potpredsjednik Vlade i ministar pravde i ljudskih prava saopštio je 21. juna 2012. godine da je Crna Gora država koja ima najveći broj izbjeglica po glavi stanovnika i to 3.156 raseljenih iz BiH i Hrvatske i 8.611 iz Hrvatske. Ivan Brajović, ministar unutrašnjih poslova kazao je 25. juna 2012. godine da je 3.335 raseljenih lica predalo zahtjeve za stalno nastanjenje, od kojih je 2.288 pozitivno riješeno, a dva zahtjeva su odbijena; 4.428 interno raseljenih lica je apliciralo, 2.570 dobilo je stalno nastanjenje, dok je 23 odbijeno i 333 raseljenih i interno raseljenih lica podnijelo je zahtjeve za privremeni boravak, od kojih je 91 dobilo taj status. Kada je u pitanju dobrovoljni povratak na osnovu podataka Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica trenutno je zainteresovano 319 lica ili 60 porodica, od čega su 220 lica ili 41 porodica onih koji borave u Kampu na Koniku. Do sada je 723 raseljenih lica dobilo državljanstvo Crne Gore, izdate su 147 garancije raseljenim licima da će steći crnogorsko državljanstvo ukoliko donesu otpust iz državljanstva države čije državljanstvo posjeduju. U postupku rješavanja nalazi se 302 zahtjeva.

Koordinacioni odbor je u drugom izvještaju o praćenju mjera iz Integrisanog akcionog plana naveo da se do sada sastao pet puta. U izvještaju se navodi da je u cilju otklanjanja eventualnih nedostataka preregistracije interno raseljenih lica, koja je sprovedena 2009. godine, u septembru 2011. godine formirana Komisija za utvrđivanje broja interno raseljenih lica koja su odbijena na preregistraciji 2009. godine, a kojima je još uvijek potrebna zaštita, radi regulisanja statusa stranca sa stalnim nastanjenjem. Utvrđeni su i kriterijumi kojima će se Komisija rukovoditi u svom radu i na osnovu kojih će odobriti ili odbiti preregistraciju podnosilaca zahtjeva. Komisija je u saradnji sa predstavnicima UNHCR-a i MUP-a, primala zahtjeve do kraja 2011. godine, nakon čega je započela sa analiziranjem svih individualnih slučajeva. Tako su do 10. juna 2012. razmotreni zahtjevi za 329 lica, od kojih je za 221 lice odobrena preregistracija, odbijeno je 85 lica, obustavljeno 14 zahtjeva, dok je u postupku rješavanja devet lica.

Šefica kancelarije UNHCR, Brita Haleland kazala je 21. juna 2012. godine, na Dan izbjeglica da 15% Roma sa Konika nije upisano u matične knjige rođenih, bez čega ne mogu da se prijave za status stranca. Alberto Kamarata, predstavnik Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori istog dana je saopštio da će na jesen početi projekat vrijedan tri miliona eura, koji će podrazumijevati socijalnu integraciju u vidu socijalnih, zdravstvenih i obrazovnih mjera.

Pored ovih vidova integracije raseljenih i interno raseljenih u okviru regionalnog programa za trajno rješavanje pitanja izbjeglica i interno raseljenih lica, rješava se stambeno pitanje. U Sarajevu je 24. aprila 2012. godine održana donatorska konferencija za Regionalni stambeni program. Pored četiri partnerske zemlje, Crna Gore, Srbije, Bosna i Hercegovina i Hrvatske, konferenciji su prisustvovali i visoki predstavnici međunarodne zajednice, partneri u regionalnom procesu – UNHCR, Evropska komisija, OEBS, Banka za razvoj Savjeta Evrope (CEB) i Vlada SAD. Na konferenciji je predstavljen Regionalni stambeni program čija je ukupna vrijednost procjenjena na oko 584 miliona eura, od čega predviđeni doprinos partnerskih zemalja iznosi oko 84 miliona eura. Od ukupno potraživanih 500 miliona eura za implemetaciju programa, na Donatorskoj konferenciji je kroz direktne kontribucije sakupljeno 260.505.000 eura.

Prije donatorske konferencije, određeni resori bili su zaduženi za realizaciju obaveza iz oblasti regionalne inicijative. Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Zavod za zbrinjavanje izbjeglica za pripremu Nacionalnog stambenog programa za najugroženija izbjegla i raseljena lica i definisanje programa na nivou zemlje, broja budućih korisnika, vrijednosti projekta, pripremu i plan implementacije. Kroz Nacionalni stambeni program za Crnu Goru, predviđeno je obezbjeđenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik). Kroz navedeni program predviđena je gradnja 907 stambenih jedinica; isporuka građevinskog materijala za 120 stambenih jedinica; gradnja 60 montažnih kuća; 90 smještajnih

jedinica u Domu starih, Pljevlja. Ukupna vrijednost projekta je 27.696 miliona eura od čega bi kontribucija države 15%, tj. 4.154 miliona eura. Vremenski okvir za implementaciju projekata je četvorogodišnji period, 2012.-2015. godine.

XIV Ekonomska i socijalna prava

Na osnovu podataka Monstata prosječna zarada u Crnoj Gori u maju iznosila je 487 eura dok minimalna potrošačka korpa za četvoročlanu porodicu je iznosila 789 eura. Monstat navodi da je vrijednost minimalne potrošačke korpe suma izdataka za hranu i ostalih tekućih izdataka koja uključuje kupljene proizvode, sopstvenu proizvodnju i poklone za prosječno domaćinstvo koje čine četiri člana od kojih je dvoje odraslih i dvoje djece. Zavod za zapošljavanje Crne Gore saopštio je da je 25. juna 2012. godine bilo 29,443 nezaposlenih lica od čega je žena 13,577. Visina materijalnog obezbjeđenja porodice za porodicu od pet i više članova iznosi oko 120 eura. Dječiji dodatak oko 19,5 eura. Lična invalidnina oko 108 eura, a tuđa njega oko 63 eura. Nadoknada hraniteljskim porodicama za djecu koja se nalaze u porodičnom smještaju je 240 eura.

I u ovom kvartalu Unija slobodnih sindikata, Studentska unija i NVO MANS organizovali su građanske proteste zbog teške socijalno ekonomske situacije. Ustavnom sudu je predata Inicijativa Ustavnom sudu kojom se traži poništenje Zakona o taksama, kao i Odluke i Metodologije obračuna električne energije. Inicijativu je podržalo više od 30 hiljada građana.

Stanovanje

Ivan Dulović - Ivan Dulović iz Bijelog Polja, stanuje sa još tri člana porodice, od kojih su dvoje djeca, u staroj i neuslovnoj kući koju su njegovi roditelji dobili od škole kao prosvjetni radnici. Ipak, prije tri godine, škola je obavijestila Duloviće da se moraju iseliti. Država i nadležne institucije nijesu obezbijedile ni privremeni stan porodici Dulović. GA je preko emisije "Robin Hud", vršila pritisak na Ministarstvo prosvjete da ova četvoročlana porodica ipak dobije alternativno rješenje za stanovanje. Iz Ministarstva su obećali GA da će pronaći alternativno rješenje ali se to ipak nije dogodilo do objavljivanja izvještaja.

Predstavnici NVO "Park šuma Zagorič" - Predstavnici NVO "Park šuma Zagorič", zatražili su od GA da se uključi u rješavanje njihovog problema. Naime, problem sa zemljištem u Zagoriču nastao je kad je zemljište na kojem su oni izgradili kuće vraćeno nekadašnjim vlasnicima koji sada traže nadoknadu od građana koji su gradili na njihovom zemljištu. Vlasnici kuća tvrde da nijesu znali da grade na privatnom zemljištu, već su mislili da je zemlja državna, u šta su ih ubijedili i stavovi iz Glavnog grada, kada je gradonačelnik uoči izbora, kako tvrde građani, obećavao legalizaciju spornog zemljišta.

Safet Arslani - Šestočlana porodica Safeta Arslanija iz Berana godinama živi na rubu egzistencije. Žive u tuđoj kući, tačnije u dvije prostorije bez mokrog čvora. Gazda koji im je ustupio smještaj najavio je da se porodica mora iseliti kada se on vrati iz inostranstva. Iako su iz beranske opštine obećali pomoć ovoj porodici, Safet kaže da na njihovu adresu još nije stigla. Teže od oskudice, domaćinu pada činjenica da njegova ćerka jako slabo vidi i teško hoda pa joj je potrebna svakodnevna pratnja od kuće do škole i obratno. Roditelji zato nijesu u mogućnosti da rade jer neko uvijek mora da bude sa djecom, sa kojom će, kad se gazda kuće uskoro vrati iz inostranstva, ostati pod vedrim nebom.

Bivši radnici preduzeća „Radnik“ iz Bijelog Polja u aprilu su protestovali i tražili otpremnine i nadoknade za svaku godinu staža od 500 do 800 eura, povezivanje radnog staža i dobijanje akcija.

Invalidi rada – U aprilu su protestovali invalidi rada iz Bijelog Polja. Oni su zatražili povoljniji položaj za ostvarivanje prava na starosnu penziju i to da uslovi budu 55 godina starosti za muškarce i 50 godina za žene i 15 godina radnog staža. Oni su tražili da se onima koji su penzionisani prošle godine penzija dovede na nivo prosječne, pravo na subvenciju električne energije, liječenja i prevoza.

Radnici preduzeća „Monter kod“ iz Pljevalja štrajkovali su u ovom kvartalu zbog zaostalih osam zarada i toplih obroka. Radnicima su nakon toga isplaćene dvije plate. Oni su

medijima saopštili da im je vlasnik preduzeća Ljubiša Čurčić zbog toga što štrajkuju najavio da im neće produžiti ugovore o radu.

Bivši radnici Autoprevoznog iz Nikšića štrajkovali su glađu u junu. Zahtjevi bivših radnika su isplata 250 eura po godini radnog staža. Iz Vlade su dali čvrste garancije da će zahtjevi radnika biti ispoštovani do 29. juna 2012. godine.

U ovom kvartalu štrajkovali su i radnici mljekare „Krisma-milk“ iz Bijelog Polja. Radnici traže isplatu duga po osnovu radnog odnosa od 2007. godine do novembra 2011. godine.

Radnici Hotela Otrant i AD „Plavsko jezero“ štrajkovali su u ovom kvartalu zbog neisplaćenih zarada.

Predstavnici Sindikalne organizacije Stručne službe Saveza sindikata podnijeli su krivičnu prijavu protiv rukovodstva sindikata zbog, kako su kazali, zloupotrebe službenog položaja i mobinga koji radnici trpe.

Televizija IN – Oko 40 radnika TV IN odbili su 27. juna 2012. godine da rade zbog neisplaćenih zarada. Radnici su podnijeli tužbu zbog neisplaćenih zarada. Zbog toga je 25 radnika suspendovano a četiri radnika su dobili otkaz.

Jugopetrol - U ovom kvartalu GA su se obratili bivši radnici Jugopetrola koji tvrde da im poslodavac godinama uplaćuje minimalne zarade i doprinose dok stalno zapošljenim radnicima plaća duplo veći iznos za isti posao. Nakon što su radnici tužili poslodavca i na sudu dobili spor, isplaćene su im zarade za tri godine dok za preostalih četiri do pet godina nisu dobili nikakvu nadoknadu. Nakon toga, prema riječima radnika, poslodavac uvodi COMO sistem kojim daje pumpe u zakup a pri tome uslovljava zakupce da poštuju njihova pravila, odnosno da zarade ostanu na dotadašnjem nivou. Kako tvrde radnici, čitav sudski proces pratile su ucjene i podmićivanja od strane „Hellenica,, pa su nakon presude pojedini radnici koji su tužili Jugopetrol, otpušteni.

XV Zaključci i preporuke

- U drugom kvartalu 2012. godine nivo poštovanja i zaštite ljudskih prava nije bio na zadovoljavajućem nivou. Nadležne institucije još uvijek ne obezbjeđuju hitne, nezavisne i djelotvorne istrage, pa se često događa da građani odustaju ili gube motiv za pokrenute postupke, dok državni službenici ostaju nekažnjeni ili dobijaju minimalne sankcije. Pojedine institucije, poput Ministarstva za manjinska prava, i dalje nijesu upotpunile kapacitete, iako je u pojedinim zaposleno manje od 50% predviđenih mjesta. Oblasti u kojima su poštovanje i zaštita ljudskih prava i dalje na zabrinjavajućem nivou su neadekvatan proces suočavanja sa prošlošću, tortura, pravo na pravično suđenje, sloboda izražavanja, okupljanja i udruživanja, diskriminacija manjina, prava djeteta, položaj raseljenih i interno-raseljenih lica i ekonomsko – socijalna prava i slobode.

- Pasivan odnos nadležnih državnih institucija po pitanju procesa suočavanja sa prošlošću i dalje je prisutan. Iako je od pojedinih ratnih zločina prošlo skoro dvije decenije, još uvijek nijesu donijete pravosnažne osuđujuće presude protiv odgovornih. Ni u ovom kvartalu nije pokrenuto pitanje političke i nalogodavne odgovornosti. Neophodno je da nadležne državne institucije, prije svega tužilaštvo, pokrenu postupke utvrđivanja ko je inspirisao, naredio i huškao na ratne zločine kako bi se utvrdila puna odgovornost, ali i otkrile sve istine o žrtvama i počiniocima ovih zločina.

- U drugom kvartalu 2012. godine, GA je registrovala pet slučajeva sa navodima koje su iznijeli građani i koji se odnose na neki oblik zlostavljanja ili nehumanog postupanja od strane policijskih službenika. U tri slučaja navodi se odnose na fizičko zlostavljanje, jedan na nepostupanje službenika u slučaju fizičke ugroženosti građana i jedan na homofobično postupanje. Po saznanjima GA, podnijeta je jedna krivična prijava tužilaštvu a svi slučajevi prijavljeni su policiji. U ovom kvartalu jedan policijski službenik oslobođen je optužbe za pokušaj ubistva, dok se nastavlja sporo procesuiranje prijavljenih slučajeva nadležnim institucijama. Posebno zabrinjava sporo procesuiranje slučaja Šoškić. Uprava policije treba da suspenduje sve službenike protiv kojih je pokrenut krivični postupak zbog kršenja ljudskih prava do okončanja postupka, a one službenike koji su pravosnažno osuđeni da otpusti.

Iako je broj osuđenih lica u ZIKS-u u ovom kvartalu bio nešto manji nego u ranijem periodu, pretrpanost ostaje glavni problem. Ohrabruje postupanje Uprave ZIKS-a u slučaju registrovanog prekoračenja ovlašćenja službenika, ali je neophodno da se uključi tužilaštvo i ispita eventualnu krivičnu odgovornost disciplinski sankcionisanih službenika ZIKS-a. Tužilaštvo treba da sprovede brze, efikasne i djelotvorne istrage u svim slučajevima za zlostavljanje, bilo da su formalno prijavljeni ili ne.

- U drugom kvartalu 2012. godine politički motivisano nasilje bilo je izraženo i ogledalo se kroz incidente, prijetnje, govor mržnje i niži nivo komunikacije između političara. Nadležne državne institucije sporo i neadekvatno procesuiraju odgovorne dok u ranijem periodu nijesu identifikovali sve počinioce i nalogodavce za ova nedjela. GA je uočila da su pojedini sudovi štitali policijske službenike koji su kršili ljudska prava i učestvovali u incidentima politički motivisanog nasilja, dajući im uslovne osude za činjenje krivičnih djela.

Vlada nije nastavila sa potpisivanjem ugovora sa vjerskim zajednicama u ovom kvartalu. Prethodno potpisane ugovore Vlada nije preispitala, a naročito djelove koji mogu dovesti do ozbiljnih ograničenja u poštovanju ljudskih prava.

- Institut besplatne pravne pomoći funkcioniše uz velike probleme. Građani još uvijek nijesu dovoljno informisani o postojanju besplatne pravne pomoći, a procedure su i dalje spore. U ovom kvartalu nastavljena je praksa po kojoj se građani pojavljuju na sudu bez advokata, iako su na vrijeme aplicirali za besplatnu pravnu pomoć. Iako su advokatske tarife previsoke, na šta GA ukazuje u kontinuitetu, nijesu pokretane aktivnosti na njihovom korigovanju i prilagođavanju socio-ekonomskoj situaciji.

- Sloboda izražavanja, kao i pravo mirnog okupljanja i udruživanja i dalje je na zabrinjavajućem nivou i još uvijek nijesu stvoreni uslovi za slobodan i nezavisan rad novinara i medija. U ovom kvartalu, GA je registrovala prijetnje, incidente i neadekvatan odnos nadležnih institucija. I u ovom kvartalu pravo na mirno okupljanje zabranjeno je radnicima koji su se okupljali zbog neisplaćenih zarada i drugih dugovanja poslodavca. Ustavni sud ni u ovom kvartalu nije postupio po Inicijativi za ocjenu ustavnosti Zakona o javnim okupljanjima koji nije u skladu sa Ustavom i međunarodnim standardima i koji predviđa da se mirna okupljanja mogu zabraniti.

- GA je i u ovom kvartalu registrovala slučajeve kršenja prava na zaštitu ličnih podataka i slučajeve zloupotrebe ovog prava u ostvarivanju drugih. U ovom kvartalu kršena su prava pacijenata na privatnost i policija je objavljivala rezultate analize krvi građana. Izvršena je analiza oko 30 zakona koji nijesu u skladu sa standardima o zaštiti ličnih podataka. GA poziva nadležne da ubrzaju proces izmjena zakona i na taj način doprinesu kvalitetnijoj zaštiti ličnih podataka. Kako građani i zaposleni u državnom i privatnom sektoru još uvijek nijesu upoznati sa svojim pravima iz ove oblasti, neophodno je da Agencija nastavi aktivnosti na edukaciji građana.

- Zaštita od diskriminacije još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. I u ovom kvartalu pripadnici manjinskih naroda, osobe sa invaliditetom, LGBT osobe i radnici najviše su diskriminisani. Nacionalna zastupljenost u državnim institucijama i organima još uvijek nije adekvatna, a nadležne institucije nijesu pokrenule aktivnosti i mjere na promjeni stanja. Romi su posebno ugroženi po ovom pitanju. Pohvalno je što je Fond za manjine za 2012. godinu predvidio finansiranje interkulturalnih projekata, što do danas nije bio slučaj.

Ni u ovom kvartalu nije bilo značajnih aktivnosti na prilagođavanju pristupa javnim ustanovama za osobe sa invaliditetom. Zbog toga OSI još uvijek ne mogu da pristupe svim javnim prostorima i institucijama od egzistencijalnog značaja. Neophodno je da sve javne institucije hitno izgrade pristupe i da budu pristupačne za OSI a da nadležne institucije izriču sankcije zbog kršenja legislative u ovoj oblasti.

Iako je ostvaren napredak u oblasti prava LGBT, pripadnici ove zajednice trpe visok nivo diskriminacije. Incidenti se često događaju a nadležne državne institucije ne sprovode hitne i djelotvorne istrage i postupke koji bi vodili efikasnom sankcionisanju odgovornih. Još uvijek nijesu stvoreni uslovi da LGBT osobe javno iskažu svoj identitet.

- Ekonomska i socijalna prava i u drugom kvartalu 2012 su na veoma zabrinjavajućem nivou. Značajan broj građana socio-ekonomski je ugrožen jer nije u mogućnosti da plaća troškove života. Radnici su i u

ovom kvartalu protestovali štrajkom glađu i na druge načine a zbog neisplaćenih zarada, otpremnina, nepovezivanja radnog staža i nepoštovanja kolektivnih ugovora. Nadležne državne institucije nijesu efikasne da obezbijede da poslodavci ispoštuju prava radnika i da sankcionišu svaki oblik diskriminacije i kršenja radničkih prava. Neophodno je da Vlada hitno osnaži kapacitete nadležnih državnih institucija u zaštiti socio-ekonomskih prava.